

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

МАДАНИЯТ ВА СПОРТ СОҲАСИДА БОШҚАРУВ ТИЗИМИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Қайд этиб ўтилсинки, мустақил-лик йилларида халқимизнинг бой маданий меросини қайта тиклаш, юксак маънавият, миллий ўзига хослик ва халқ анъаналарининг мавжуд кўп асрлик сарчашмаларини бутун чоралар билан ривожлантириш, жисмонан соғлом, маънан етук ва ҳар томонлама баркамол шахслар жамиятини барпо этиш учун зарур шарт-шароитлар яратилди.

Аҳолининг маданий ва эстетик эhtiёжларини янада тўла қондириш, театр, мусиқа, тасвирий санъат ҳамда бошқа санъат турларини ривожлантиришга, халқимиз тарихи ва бугунги ҳаётининг энг ёрқин саҳифаларини, мамлакатимизнинг эркин демократик тараққиётини акс эттирувчи асарлар яратишда ижодий жамоаларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатишга алоҳида эътибор қаратилди. Жисмоний тарбия ва оммавий спортни ривожлантириш бўйича тизимли ва аниқ мақсадга йўналтирилган чора-тадбирлар амалга оширилди. Нуфузли халқаро мусобақаларда Ўзбекистон шарафини муносиб ҳимоя қилиш ва юксак марраларни забт этишга қодир маҳоратли спортчилар тайёрлашнинг самарали тизими яратилди.

Шу билан бирга, мавжуд давлат бошқаруви тизими маданият ва спортни ривожлантириш муаммоларини комплекс ҳал этиш, шунингдек, мазкур соҳаларда давлат сиёсатини самарали амалга оширишни тўлиқ даражада таъминлаш имконини бермайдиган. Зиммасидаги вазифалар кўламини кенглиги ва аҳамияти катталигига қарамай, Маданият ва спорт ишлари вазир-

лиги томонидан давлат бошқаруви органлари ва маҳаллий ҳокимият органлари билан фаол ҳамкорлик таъминланмаёпти, унинг фаолияти эса кўпинча маданий-оммавий ва спорт тадбирларини ўтказиш билангина чекланиб қолмоқда.

Маданий-маърифий ва спорт-соғломлаштириш муассасалари, объектлари ва иншоотларининг моддий-техника базасини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш масалалари ҳамон ўз ечимини топган эмас. Маданият ва спорт соҳасида кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизими замонавий талабларга жавоб бермайдиган.

Маданият ва спорт соҳасидаги бошқарув тизимини такомиллаштириш, мазкур соҳада Ўзбекистон халқининг бой ва ўзига хос маданияти, санъати ва ижодиётини янада ривожлантиришни таъминлашга йўналтирилган давлат сиёсатини амалга ошириш самарадорлигини тубдан юксалтириш, аҳоли кенг қатламлари орасида маънавий-ахлоқий камолот ва соғлом турмуш тарзига интилишни кучайтириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги тугатилсин ва унинг негизида:

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги;

Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси ташкил қилинсин.

2. Қуйдагилар Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги фаолиятининг асосий вазифа ва йўналишлари этиб белгилансин:

(Давоми 4-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ФАОЛИЯТИ, ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИШЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ, БОШҚАРИШ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Иқтисодиётнинг инновацион ривожланишида академик фаннинг аҳамиятини янада ошириш, Фанлар академиясининг нуфузини юксалтириш ва фаолиятини такомиллаштириш, илмий-тадқиқот ва инновацион фаолиятни бошқариш ва тартибга солишнинг ягона тизимини шакллантириш, шунингдек, Ўзбекистон Республикасини ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришда илм-фаннинг ўрнини ошириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Фанлар академиясининг асосий вазифа ва фаолияти йўналишлари этиб қуйидагилар белгилансин:

табиий, техник ва ижтимоий-гуманитар фанлар соҳасида фундаментал, амалий ва инновацион илмий тадқиқотлар олиб бориш;

илм-фаннинг таълим ва ишлаб чиқариш билан интеграцияси механизmlарини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш;

иқтисодиёт тармоқлари ва республика ҳудудларининг эhtiёжларини ҳисобга олган ҳолда, фан ва технологияларни ривожлантиришнинг, давлат илмий-техник дастурларининг устувор йўналишларини шакллантиришга доир тақлифлар ишлаб чиқиш;

жаҳон ва республика илм-фан ютуқларини ўрганиш ва таҳлил қилиш, улардан Ўзбекистон Республикаси манфаатлари йўлида фойдаланиш борасида тавсиялар ишлаб чиқиш;

мамлакатимиз илм-фани, илмий салоҳияти, фан ва техника ютуқларини оммалаштириш ва тарғиб қилиш;

(Давоми 2-бетда.)

Меҳр ва эътиборга йўғрилган сабоқлар

...Мактабгача тайёрлов гуруҳида қизиқарли машғулот бошланди. Тарбиячи-логопед «Паррандалар ҳовлисига саёҳат» деб номланган мавзуни замонавий педагогик технологиялар асосида интерфаол усулда ўтмоқда.

Ноутбукда «Жўжа» мультфильмининг намоиш этган тарбиячи энди ўртага топишмоқ ташлайди. Болажонлар бирин-кетин қўл кўтариб, жавобни энг биринчи айтишга чоғланади.

(Давоми 16-бетда.)

Интеллектуал беллашувлардаги шаффофлик

билимдон ёшлар сафини
кенгайтиради

6-бет

Ҳар бир китобда тирикликнинг нафаси бор

Китобни танимаган, мутолаани билмаган одам, муайян маънода, қуллик ичида яшайди. Қуллик бор жойда эса фикрсизлик урчиди, вазият ва муаммо олдида итбатгүйлик ҳукмрон бўлади. Китоб мутолааси тобе инсонга, унинг фикрига қанотбахш фикр беради, тубандан юксакка кўтарди.

8-9-бетлар

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ФАОЛИЯТИ, ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИШЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ, БОШҚАРИШ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Иншоотлар сейсмик муштаҳамлиги институти ва Тошкент давлат техника университети ҳузуридаги Тармоқ машинасозлиги муаммолари илмий-тадқиқот маркази негизда М.Т.Ўрозов номидаги Механика ва иншоотлар сейсмик муштаҳамлиги институти;

Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги Полимерлар кимёси ва физикаси илмий-тадқиқот маркази негизда Полимерлар кимёси ва физикаси институти;

Тошкент давлат шарқшунослик институти ҳузуридаги Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқ қўлёзмалари маркази негизда Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти;

Самарқанд шаҳридаги Археология институти ва Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Археология институтининг Тошкент бўлими негизда Я.Фулломов номидаги Археологик тадқиқотлар институти;

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги Ўзбек тили ва адабиёти илмий-тадқиқот институти негизда Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти;

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги Ўзбек тили ва адабиёти музейи негизда Алишер Навоий номидаги давлат адабиёт музейини ташкил этиш тўғрисидаги таклифга розилик берилсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлигининг Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Ўзбекистоннинг энг янги тарихи жамоатчилик кенгаши Фанлар академияси ҳузуридаги Ўзбекистоннинг энг янги тарихи жамоатчилик кенгашига айлантириш тўғрисидаги таклифга розилик берилсин.

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Ўзбекистоннинг энг янги тарихи масалалари бўйича Мувофиқлаштирувчи-методик марказ Фанлар академияси тасарруфига ўтказилсин, у Фанлар академияси ҳузуридаги Ўзбекистоннинг энг янги тарихи бўйича жамоатчилик кенгашининг ишчи органи этиб белгилансин.

4. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, "Навоий кон-металлургия комбинати" давлат корхонаси, Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлигининг Фанлар академияси Навоий бўлимини ташкил этиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Фанлар академияси Навоий бўлимини сақлаш, шунингдек, унинг амалий ва инновацион тадқиқотларини амалга оширишга йўналтирилган харажатлари "Навоий кон-металлургия комбинати" давлат корхонасининг ҳисобидан, шу жумладан, тегишли илмий-технологик ишланмаларни жорий этиш натижасида олинган соф фойданинг 10 фоизи миқдори эвазига қопланиши белгилансин.

5. Белгилансинки, қайта ташкил этилган Фанлар академияси илмий муассасалари юридик шахс мақомига эга давлат муассасасидир, улар аввал ўзлари тасарруфда бўлган вазирлик ва идоралар негиздаги илмий муассасаларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари бўйича ҳуқуқий ворислари ҳисобланадилар.

6. Илм-фаннинг устувор йўналишлари ривожланишини таъминлаш, шунингдек, илмий-тадқиқот муассасалари фаолиятини самарали мувофиқлаштириш мақсадида Фанлар академияси бошқарув аппарати тузилмасида физика-математика ва техник фанлар, кимё-биология фанлари, ижтимоий-гуманитар фанлар бўйича бўлимлар ташкил этилсин.

Фанлар академиясининг Қорақалпоғистон бўлими раиси, Хоразм Маъмур академияси раиси ва Фанлар академияси Навоий бўлими раиси ўз мақомига кўра Фанлар академиясининг вице-президентига тенглаштирилсин.

7. Амалиётга шундай тартиб жорий этилсинки, унга мувофиқ тармоқ илмий-тадқиқот муассасалари Фанлар академиясининг ассоциациялаштирилган аъзоси бўлишлари мумкин.

8. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг ташкилий ҳамда бошқарув аппарати тузилмалари 1 ва 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси президентига, зарурат бўлганда, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси бошқарув аппарати тузилмасига ҳодимларнинг тасдиқланган чекланган умумий сони доирасида ўзгаришлар киритиш ҳуқуқи берилсин.

9. Фан ва технологиялар бўйича Давлат комиссияси (кейинги ўринларда Давлат комиссияси) 3-иловага мувофиқ таркибда ташкил этилсин.

10. Куйидагилар Давлат комиссиясининг асосий вазифалари этиб белгилансин:

илмий-техник фаолият соҳасида ягона давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

давлат илмий-техника ва инновацион сиёсатининг устувор йўналишларини ва ушбу соҳаларда давлат сиёсатини амалга оширишга йўналтирилган чора-тадбирларни белгилаш;

фундаментал, амалий ва инновацион тадқиқотларнинг грант асосидаги давлат илмий-техника дастурларини тасдиқлаш;

бажарилаётган лойиҳалар ва уларни жорий этиш тадбирларининг амалга оширилиши юзасидан давлат органлари раҳбарлари ва мансабдор шахсларнинг ҳисоботларини эшитиш ва шахсий жавобгарлиги масалаларини кўриб чиқиш.

11. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Иқтисодиёт вазирлиги, Молия вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги фаолияти тугатилган Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш қўмитаси негизда Ўзбекистон Республикаси Фан ва технологиялар агентлигини ташкил этиш тўғрисидаги таклифга розилик берилсин.

Ўзбекистон Республикаси Фан ва технологиялар агентлигининг тузилмаси 4-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Ўзбекистон Республикаси Фан ва технологиялар агентлигининг бош директори, зарурат бўлганда, Ўзбекистон Республикаси Фан ва технологиялар агентлиги тузилмасига ҳодимларнинг тасдиқланган чекланган умумий сони доирасида ўзгаришлар киритиш ҳуқуқи берилсин.

12. Ўзбекистон Республикаси Фан ва технологиялар агентлигининг асосий вазифа ва фаолияти йўналишлари этиб куйидагилар белгилансин:

мамлакатни социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ривожлантириш вазифалари ва замонавий илм-фан ютуқ-

ларини инобатга олган ҳолда, фан ва технологияларни ривожлантиришнинг устувор йўналишларини белгилаш ва амалга ошириш тадбирларини бажариш;

давлат илмий-техника дастурларини шакллантириш, амалга ошириш ва улар ижросининг, ҳамда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришда илмий-тадқиқот ишлари натижаларидан фойдаланишнинг тизимли мониторингини олиб бориш;

муҳим тармоқларро илмий-техник дастурлар ижросини таъминлаш; иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳа учун фундаментал, амалий ва инновацион тадқиқотлар бажарилиши бўйича илмий-техник хизматлар кўрсатишда давлат топшириқларини шакллантириш;

хар йилги Республика инновацион гоёлар, технологиялар ва лойиҳалар ярмаркаси ўтказилишини ташкил этиш ҳамда унинг доирасида имзоланган шартномаларнинг бажарилиши бўйича мониторинг олиб бориш;

фан ва технологиялар соҳасида халқаро ҳамкорлини ривожлантириш, хорижий инвестициялар ва грантларни жалб этиш, хорижий ҳамкорлар билан қўшма илмий лойиҳалар ва инновацион ишланмалар бажарилишини ташкил этиш;

олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш фаолиятини режалаштириш ва мувофиқлаштириш.

13. Ўзбекистон Республикаси Фан ва технологиялар агентлиги Давлат комиссиясининг ишчи органи ҳисобланиши белгилаб қўйилсин.

14. Фан ва технологиялар агентлиги республиканинг илмий-тадқиқот, таълим ва бошқа муассасалари томонидан амалга ошириладиган давлат илмий-техника дастурлари ва лойиҳаларининг ягона буюртмачиси этиб белгилансин.

15. Ўзбекистон Республикаси Фан ва технологиялар агентлиги Фанлар академияси, Иқтисодиёт вазирлиги ва Молия вазирлиги билан биргаликда, уч ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига бинолар, иншоотлар ва бошқа моддий-техник базани сақлаш ва улардан фойдаланиш харажатларини базавий молиялаштириш механизмининг жорий этишни назарда тутувчи илмий-тадқиқот муассасаларини молиялаштириш тартибини такомиллаштириш бўйича таклифлар киритилсин.

16. Мамлакатда илм-фан ва технологияларнинг жадал ривожланишини таъминлашга йўналтирилган тадқиқотларни ташкил этиш учун шартшароит яратиш, рақобатбардош илмий-ҳажмдор маҳаллий маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ўзлаштириш мақсадида Давлат комиссияси қошида юридик шахс мақомига эга бўлган Илмий-техник фаолиятни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамғармаси ташкил этилсин.

17. Илмий-техник фаолиятни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамғармаси маблағларини шакллантириш манбалари этиб:

Ўзбекистон Республикаси Интеллектуал мулк агентлигига патент божлари, йиғимлар ва бошқа солиқ тоифасига қирмайдиган бўшловлардан келиб тушган валюта маблағларининг 90 фоизи;

халқаро молия ташкилотлари ва институтларининг грантлари ва кредитлари;

ҳомийлар — юридик ва jisмоний шахсларнинг, Ўзбекистон Республикаси резидентлари ва норезидентларининг маблағлари;

қонун ҳужжатларида таққиланмаган бошқа тушумлар белгилансин.

18. Илмий-техник фаолиятни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамғармаси маблағларини бошқариш вазифаси Давлат комиссиясига юклансин.

19. Куйидагилар Илмий-техник фаолиятни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамғармаси маблағларидан фойдаланишнинг асосий йўналишлари этиб белгилансин:

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Қишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирлиги ҳамда бошқа вазирлик ва идораларнинг илмий-тадқиқот ва олий таълим муассасаларида мамлакатда илм-фан ва технологияларнинг жадал ривожланишини таъминлашга, рақобатбардош илмий-ҳажмдор маҳаллий маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга йўналтирилган илгор илмий тадқиқотлар ва изланиш ишларини олиб бориш учун танлов асосидаги, мутлақо янги типдаги ва замонавий юқори технологик асбоб-ускуналар билан жиҳозланган илмий лабораториялар ташкил этиш бўйича тадбирларни молиялаштириш;

давлат илмий-техника дастурлари доирасида яратилган интеллектуал мулк объектларини чет элда рўйхатдан ўтказиш (патентлаш) харажатларини қоплаш;

давлат илмий-техника дастурларини амалга оширишда иштирок этувчи илмий-тадқиқот ва олий таълим муассасаларининг илмий лабораториялари учун қўшимча замонавий илмий асбоб-ускуналар, зарур сарфланувчи материаллар ва бутловчи қисмлар билан узлуксиз таъминлаш учун маблағ ажратиш;

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Қишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирлиги ҳамда бошқа вазирлик ва идоралар тасарруфидаги илмий-тадқиқот ва олий таълим муассасаларининг етакчи илмий электрон маълумотлар базасидан эркин фойдаланишлари учун талаб этиладиган харажатларини қоплаш;

ёш олимларнинг етакчи хорижий илмий марказларда, шу жумладан, илмий лабораторияларни жиҳозлаш учун сотиб олинган замонавий илмий ва технология асбоб-ускуналарда ишлашни ўрганишлари учун ташкил этиладиган қисқа муддатли илмий стажировкаларни молиялаштириш.

20. Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, Иқтисодиёт вазирлиги, Фан ва технологиялар агентлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда илмий тадқиқотлар ўтказиш, илмий лабораторияларни жиҳозлаш ва олимларнинг хорижий стажировкаларини ташкил этиш учун чет эл кредитлари ва грантларини жалб этиш бўйича халқаро молия институтлари ва бошқа хорижий донорлар билан тизимли иш олиб борсинлар.

21. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Иқтисодиёт вазирлиги ва Фанлар академиясининг илмий тадқиқотлар якунлари бўйича салмоқли натижаларга эришган олимларни тақдирлаш учун Фанлар академиясининг илмий ҳодимларини моддий рағбатлантириш жамғармасини ташкил этиш тўғрисидаги таклифга розилик берилсин.

(Давоми 3-бетда.)

2017-yil 18-fevral, № 14 (8975)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚарориФанлар Академияси Фаолияти, Илмий-тадқиқот Ишларини Ташкил Этиш, Бошқариш
Ва Молиялаштиришни Янада Такомиллаштириш Чора-тадбирлари Тўғрисида

(Давоми. Боши 1-, 2-бетларда.)

Белгилаб қўйилсинки, Фанлар академиясининг илмий ходимларни моддий рағбатлантириш жамғармаси Фанлар академияси илмий-тадқиқот муассасаларининг ҳўжалик ва тадбиркорлик фаолиятидан тушган соф фойданинг 10 фоизи миқдоридagi чегирма ҳисобидан шакллантирилади.

22. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ой муддатда мазкур қарор ижросини таъминлашга қаратилган, жумладан, қўйидагиларни назарда тутувчи ҳўкумат қарорини қабул қилсин:

тегишли олий таълим муассасалари билан ҳўкур интеграцияни таъминлаган ҳўлда Фанлар академияси тасарруфига ўтказилаётган ҳўмда унинг таркибда қайта ташкил этилаётган илмий-тадқиқот муассасаларининг фаолиятини йўлга қўйиш;

Фан ва технологиялар давлат комиссияси, Фан ва технологиялар агентлиги, Илмий-техник фаолиятни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамғармаси, Фанлар академиясининг Навоий бўлими, Фанлар академиясининг илмий ходимларни моддий рағбатлантириш жамғармаси фаолиятини ташкил этиш.

23. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Фан ва технологиялар агентлиги, Адлия вазирлиги, Молия вазирлиги, Иқтисодиёт вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига амалдаги қўнун ҳўж-

жатларига ушбу қарордан келиб чиқувчи ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида тақлифлар киритсин; идоровий норматив ҳўжатларнинг ушбу қарорга мувофиқлаштирилишини таъминласин.

24. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазир А.Н.Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш.МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2017 йил 17 февраль

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Фанлар академияси фаолияти, илмий-тадқиқот ишларини ташкил этиш, бошқариш ва молиялаштиришни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарорига шарҳ

Муостақиллик йилларида Ўзбекистон Республикасида илмий-тадқиқот фаолиятини ташкил этиш, бошқариш ва молиялаштиришнинг барқарор тизими яратилди. Мамлакатда салоҳиятли илмий мактаблар яратилди, илмий лаборатория ва кафедралар, олий таълим ва илмий-тадқиқот муассасалари, вазирлик ва идоралар ҳўмда республика миқёсидаги илмий-техник ва эксперт кенгашлири шаклидаги кўп тармоқли илмий-ташқилий инфратузилма фаолият юритилмоқда.

Айниқса сўнгги йилларда илмий-тадқиқот фаолиятининг моддий-техник салоҳиятини муостақамлаш ва самардорлигини оширишга йўналтирилган салмоқли ишлар амалга оширилди. Бир қатор янги илмий-инновацион тузилмалар – Геномика ва биоинформатика маркази, Халқаро қўш энергияси институти, Кембридж университети ишторикида Юқори технологиялар маркази фаолият йўлга қўйилди.

Илмий-тадқиқот фаолиятини ташкил этиш тизимида Фанлар академияси ҳўқли равишда фундаментал тадқиқотлар етакчиси сифатида алоҳида ўрин эгаллайди. Ҳўзирги кўнда Фанлар академияси тизимида салмоқли интеллектуал салоҳият муассасамланган. Шунинг учун ҳўм давлатимиз томонидан академик фаннинг мамлакат иқтисодиётини инновацион ривожлантиришдаги ролини кўнайитириш, Фанлар академиясининг илмий-инновацион фаолиятини такомиллаштириш ва мавқеини ошириш масалаларига катта эътибор қаратилаётгани бежиз эмас.

Ушбу эътиборнинг ёрқин кўрinishи сифатида мамлакатимиз Президентининг давлат раҳбари сифатидаги биринчи учрашуви айнан илм ҳўмжамияти – республика академиклари ва етакчи олимлари билан бўлган йилнинг таъкидлаш ҳўж. 2017 йилнинг 1 январидан бошлаб академикларга энг кам иш ҳўқининг 10 баробари миқдорда жисмоний шахслар даромадида солинадиган солиқлардан озод этилган ойлик гонорар белгиланди. Бундан ташқари, улар учун санаторий муассасаларига ҳўр йили бепул соғломлаштириш курсидан фойдаланиш ҳўқуқи назарда тутилди. Академиклар илмий, таълим ва ишлаб чиқариш жараёнларига кенг жалб этилиб, уларга юқори малакали кадр-

лар тайёрлашда фаол иштирок этишлари учун зарур имкониятлар яратилди.

Шу билан бирга, илмий-техник салоҳиятнинг ҳўзирги кўндаги аҳволи, кадрлар билан таъминланганлиги, илмий-тадқиқот фаолиятининг моддий-техника, тажриба ва лаборатория базаларининг ривожланиш даражаси мамлакат ижтимоий-иқтисодий тараққиётининг жадал сўратларидан ортда қолмоқда. Қатор тадқиқот йўналишлари бўйича миллий илм-фанимиз, айниқса академик фаннинг рақобатбардошлигини юқори ҳўлқаро даражаларга мос келтириш зарурати ҳўм юзга келди.

Илмий-тадқиқот муассасалари фаолиятини молиялаштириш тизимида бир қатор муаммолар мавжуд. Натияжада, илмий фаолият нуфузи бирмунча пасайиб, иқтидорли ёшларнинг бошқа соҳаларга кетиб қилиш ҳўлатлари кўзатилаётган, илмий кадрларнинг ўртача ёши ортиб бориши тенденцияси сақланиб қолмоқда. Шу муносбат билан, давлат илмий-техника дастурларини шакллантириш, амалга ошириш ва мониторингини юритиш жараёнларини мувофиқлаштирувчи ягона тизимнинг мавқеи ва салоҳиятини тиклаш, олимларга кенг қўламли илмий изланишларни амалга оширишлари учун барча зарур шароитларни яратиш бугунги кўнунинг ҳўл қилиниши лозим бўлган долзарб вазифалардан бирига айланди.

Таъкидлаш лозимки, 2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳўракатлар стратегиясида ҳам илмий-тадқиқот ва инновация фаолиятини рағбатлантириш, илмий ва инновация ютуқларини амалиётга жорий этишнинг самарали механизмларини яратиш, олий ўқув юртлири ва илмий-тадқиқот институтилари ҳўзурида иктисослаштирилган илмий-экспериментал лабораториялар, юқори технология марказлари ва технопаркларни ташкил этишга таълим ва фан соҳасини ривожлантиришнинг энг муҳим йўналишларидан бири сифатида алоҳида эътибор қаратилган.

Бундан ташқари, республика вилоятларида бўлиб ўтаётган халқ билан бевосита мулоқот пайтида Президентимиз томонидан барча ҳўудудларда илм-фан салоҳиятини тиклаш,

ҳўудудларнинг комплекс ривожланишини таъминлашда мавжуд интеллектуал салоҳиятдан самарали фойдаланиш, ёшларини илмий-тадқиқот фаолиятига кенг жалб қилиш бўйича аниқ вазифалар белгилаб берилмоқда. Ушбу вазифаларни амалга оширишда илмий изланишларни ижтимоий-иқтисодий соҳаларнинг реал муаммоларига йўналтириш, илм-фан ва ишлаб чиқариш ўртасидаги узвий интеграцияни таъминлаш, ўз навбатида, ишлаб чиқариш корхоналари томонидан олимларнинг илмий-технологик изланишларини амалиётга жорий қилиш самардорлигини ошириш механизмларини яратиш масалалари ўта муҳим аҳамият касб этади.

Мазкур соҳада тўпланиб қолган муаммоларни ҳўл этиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Фанлар академияси фаолияти, илмий-тадқиқот ишларини ташкил этиш, бошқариш ва молиялаштириш янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул қилинди. Ушбу қарор билан кенг қўламли миқёсдаги аниқ мақсадли ишлар амалга оширилиши кўзда тутилган.

Жумладан, қарорга кўра замонавий талаблар асосида Фанлар академиясининг асосий вазифа ва фаолиятининг устувор йўналишлари белгилаб берилган. Бундан ташқари, илмий-тадқиқот инфратузилмасини янада муостақамлаш мақсадида Фанлар академияси таркибда бир қатор илмий-тадқиқот муассасалари ташкил қилиниб, қатор муассасалар академия тасарруфига қайтарилган. Ўз навбатида бу тадбирлар Фанлар академияси томонидан кенг қўламли фундаментал тадқиқотлар олиб борилишини таъминлаш, турли фан тармоқлари бўйича мавжуд илмий салоҳиятини муассасамлаш ва ижтимоий-иқтисодий соҳаларнинг долзарб муаммоларига сафарбар қилиш имкониятини яратади.

Қарорда Фанлар академияси бошқарув аппаратининг ташқилий тузилмасини янада такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилди, унинг таркибда физика-математика ва техника фанлари, кимё-биология фанлари ва ижтимоий-гуманитар фанлар бўлимлари ҳўмда Фанлар академиясининг Навоий бўлиминини ташкил этиш кўзда тутилди. Бу мазкур фан соҳаларида олиб борилаётган

илмий тадқиқотлар самардорлигини ошириш билан бир қаторда, Навоий вилояти ҳўудини комплекс ривожлантиришда, мавжуд сановат салоҳиятини янада муостақамлашда академик фан имкониятларидан кенг фойдаланиш имкониятини беради.

Шунингдек, қарорга мувофиқ Фанлар академиясининг Қорақалпоғистон ва Навоий бўлимлари ҳўмда Хоразм Маъмур академияси раислари мавқеи академия вице-президенти даражасига тенглаштирилиши ҳам айнан ҳўудларда илм-фан салоҳиятини тиклаш ва нуфузини ошириш борасида олиб борилаётган тизимли ишларнинг яққол тасдиғидир.

Самарали илмий фаолиятини рағбатлантиришга ҳўм қарорда катта эътибор қаратилган. Шу мақсадда, илмий-тадқиқот муассасаларининг ҳўжалик ва тадбиркорлик фаолиятидан тушган соф фойданинг 10 фоизи миқдоридagi ажратмалари ҳисобига шаклландиган, илмий тадқиқотлар якунлари бўйича салмоқли натижаларга эришган Фанлар академияси илмий ходимларини моддий рағбатлантириш жамғармаси ташкил этилмоқда.

Қарор билан Ўзбекистон Республикаси Бош вазир раҳбарлигида Фан ва технологиялар бўйича давлат комиссияси тузилиб, унинг зиммасига илмий-техника соҳасида ягона давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, инновацион сиёсатнинг устувор йўналишларини белгилаш вазифалари юкланмоқда.

Шунингдек, мазкур комиссиянинг ишчи органи сифатида Вазирлар Маҳкамаси ҳўзуридаги фаолият тўғрисидаги Фан ва технологияларни ривожлантириш мувофиқлаштириш қўмитаси негизида Ўзбекистон Республикаси Фан ва технологиялар агентлиги ташкил этилмоқда. Агентлик зиммасига иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳа учун фундаментал, амалий ва инновацион тадқиқотларни бажаришда илмий-техник хизматлар кўрсатишга йўналтирилган давлат топшириқларини шакллантириш каби вазифалар юкланди.

Мазкур тадбирлар илмий-тадқиқот фаолиятини ташкиллаштириш тизимини янги босқичга кўтаришга, мавжуд интеллектуал салоҳиятини жипслаштиришга, изланишлардаги

майда, самарасиз мавзуларга ва такорланишларга барҳам беришга хизмат қилади.

Қарор билан ўз ечимини топаётган яна бир муҳим масала Фан ва технологиялар бўйича давлат комиссияси қўшида юридик шахс мақомига эга бўлган Илмий-техник фаолиятни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамғармасини ташкил этиш билан боғлиқ бўлиб, жамғарма маблағлари қўйидаги мақсадларга йўналтирилиши назарда тутилган:

илмий-тадқиқот ва олий таълим муассасаларида янги типдаги ва замонавий юқори технологик асбоб-ускуналар билан жиҳозланган илмий лабораторияларни ташкил этиш;

олимларимиз томонидан давлат илмий-техник дастурлари доирасида яратилган интеллектуал мулк объектларини чет элда рўйхатдан ўтказиш (патентлаш) харажатларини қоплаш;

замонавий лабораторияларнинг илмий асбоб ва ускуналарини зарур сарфланувчи материаллар ва бутловчи қисмлар билан узлуксиз таъминлаш;

илмий-тадқиқот ва олий таълим муассасаларининг жаҳоннинг етакчи илмий электрон маълумотлар базасидан эркин фойдаланишлари учун сарфланган харажатларини қоплаш;

ёш олимларнинг етакчи хорижий илмий марказларда қисқа муддатли илмий стажировкаларини молиялаштириш.

Қарор доирасида назарда тутилган барча тадбирлар давлатимиз томонидан иқтисодиётнинг инновацион тараққиётини таъминлашда илм-фаннинг ролини кўнайитириш борасида амалга оширилаётган тизимли ишларнинг мантйик давоми бўлиб, 2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳўракатлар стратегияси мувофақиятли амалга оширилишига хизмат қилади.

Ушбу қарор академик фан нуфузини ошириш, илмий-тадқиқот фаолиятининг кадрлар ва интеллектуал салоҳиятини муостақамлаш, уни ташкиллаштириш ва бошқариш тизимини такомиллаштириш, илмий-тадқиқот муассасалари моддий-техника базасини тўбдан яхшилаш, иқтидорли ёшларни илм-фанга кенг жалб қилиш ва олимларнинг сермашққат меҳнатларини муносиб моддий рағбатлантиришга кенг йўл очади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

МАДАНИЯТ ВА СПОРТ СОҲАСИДА БОШҚАРУВ ТИЗИМИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

маданият соҳасида ягона давлат сиёсатини юритиш, миллий маданий ва маънавий меросни асраб-авайлаш ва кўпайтириш, санъат ва бадий ижодни ҳар томонлама ривожлантириш, халқимизнинг маънавий-ахлоқий ва маданий даражасини янада юксалтиришни рағбатлантириш, уни миллий ва жаҳон маданиятининг энг яхши намуналаридан баҳраманд этиш борасида тизимли чора-тадбирларни амалга ошириш;

аҳоли кенг қатламлари, айниқса, ёшлар қалби ва онгига мустақиллик, юксак маънавият, инсонпарварлик аънавларига садоқат, миллий ўзликини англаш ғояларини янада чуқур синдириш, радикализм ва экстремизмдек ёт ғояларга қарши иммунитетни мустаҳкамлаш, жамиятнинг муттасил ортиб бораётган интеллектуал, эстетик ва маданий эҳтиёжларини қондиришга йўналтирилган оммавий-маданий тадбирларни ўтказишга қаратилган маърифий ишларни амалга ошириш;

бадий ижод, шу жумладан, театр, музыка, хореография, эстрада, цирк ва халқ амалий санъатини янада ривожлантиришни рағбатлантириш, халқимиз тарихи ва бугунги ҳаётининг энг ёрқин саҳифаларини, мамлакатимизнинг эркин демократик тараққиётини акс эттирувчи асарлар яратишда ижодий жамоаларга, айниқса, ижодкор ёшларга ҳар томонлама қўмаклашиш;

маданият муассасалари, жумладан, театрлар, маданият ва аҳоли дам олиш марказлари, маданият ва истироҳат боғлари, музейлар ҳамда бошқа маданий-маърифий муассасаларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, уларнинг фаолият самарадорлигини ошириш, маънавий етук, интеллектуал баркамол ва юксак маданиятли шахсларни тарбиялаш ишида ушбу муассасалар имкониятларидан янада тўлиқ фойдаланиш;

давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари, жумладан, маҳаллий ҳокимият идоралари, жамоат ташкилотлари, ўқув юртлари, ижодий уюшмалар ва бошқа ташкилотлар билан фаолиятнинг асосий вазифа ҳамда йўналишларини, маданий-маърифий тадбирларни амалга оширишда, маданият ва ижодий муассасалар ишнинг самарадорлигини таъминлашда мустаҳкам ҳамкорликни йўлга қўйиш;

маданият соҳасида кадрлар тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш жараёнини миллий ва умуминсоний кадриятлар, инсонпарварлик ва юксак маънавият руҳида такомиллаштириш, бунда замоний педагогик ва ахборот технологияларидан, илгор халқаро тажрибалардан фой-

даланиш, маданий-маърифий муассасалар ва ўқув юртларини юқори малакали кадрлар билан таъминлаш;

давлатларо ва халқаро маданий алоқаларни кенгайтириш ҳамда мустаҳкамлаш, мамлакатимизнинг маданий меросини, мамлакатимиз ижодий жамоалари ва муаллифлари асарларини, жумладан, конференциялар ва кўргазмалар, маданий тадбирлар ва анжуманлар ўтказиш йўли билан чет элларда кенг тарғиб қилиш, маданият соҳасига хорижий инвестициялар ва грантлар жалб этиш, шунингдек, маданият соҳасига оид оммавий адабиётларни чоп этиш, видео ва кино материаллар тайёрлаш.

3. Куйидагилар Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси фаолиятининг асосий вазифа ва йўналишлари этиб белгилансин:

жисмоний тарбия ва спорт соҳасида аҳоли кенг қатламини спорт билан шугулланишга ва соғлом турмуш тарзини юритишга жалб этиш, жисмонан соғлом авлодни тарбиялаш, спорт индустрияси ва инфратузилмасини ривожлантириш, мамлакатимизнинг халқаро спорт майдонларидаги ютуқларини тарғиб қилиш ва унинг кенг эътироф этилишига қаратилган ягона давлат сиёсатини амалга ошириш;

маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, жисмоний тарбия ва спорт жамиятлари, таълим муассасалари, жамоат ташкилотлари билан биргаликда аҳоли, айниқса, ёшлар, хотин-қизлар, кексалар, қишлоқ аҳолиси ўртасида спорт ҳамда жисмоний тарбия билан шугулланишни оммалаштириш борасида кенг қўламли ишларни ташкиллаштириш, шахрлар ва туманларда оммавий спорт тадбирлари, миллий спорт турлари бўйича халқ ўйинлари ва мусобақаларини мунтазам ўтказиб бориш;

болалар, айниқса, қизларни спорт билан мунтазам шугулланишга кенг жалб этган ҳолда, болалар спортини ҳар томонлама ривожлантириш, болалар спорт таълими сифатини ошириш, барча ҳудудларда, жумладан, қишлоқ ва олис туманларда болалар спорт объектлари тармоғини янада кенгайтириш, уч босқичли "Умид ниҳоллари", "Баркамол авлод" ва Универсиада мусобақалари ўтказилишини ташкил қилиш, бунинг асосида болалар соғлигини мустаҳкамлаш ва уларнинг жисмонан баркамол ривожланишини таъминлаш;

Миллий олимпия қўмитаси, спорт турлари бўйича федерациялар ва ассоциациялар билан биргаликда истеъдодли ва истисноли спортчиларни танлаш, тайёрлаш ва маҳоратини оширишнинг узлуksiz тизимини такомиллашти-

риш, уларнинг Олимпия ва Осиё ўйинларида, жаҳон ва Осиё чемпионатларида, бошқа нуфузли халқаро мусобақалар ва турнирларда муваффақиятли иштирок этишини таъминлаш учун сифатли спорт заҳираси ва мамлакат терма жамоалари таркибларини шакллантириш чора-тадбирларини амалга ошириш;

мамлакатимизда профессионал спортни ривожлантириш, илгор халқаро тажрибани ҳисобга олган ҳолда, спорт тайёргарлиги жараёнига замонвий технологиялар жорий этилиши, спорт турлари бўйича миллий чемпионатлар даражаси ва сифатини ошириш, халқаро ва минтақавий мусобақалар ташкил этиш, носоғлом спорт рақобати ва тақиқланган препаратлар ишлатилишига қарши тизимли чоралар қўришни рағбатлантириш;

жисмоний тарбия-соғломлаштириш ва спорт ташкилотлари, объектлари ва иншоотларининг оммавий спорт, болалар спортини ва профессионал спорт йўналишлари бўйича моддий-техника базасини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, улардан максимал даражада ва самарали фойдаланишни таъминлаш, спорт асбоб-ускуналари ҳамда инвентарларини мамлакатимизда ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва кенгайтириш бўйича тақлифлар ишлаб чиқишда қатнашиш;

жисмоний тарбия ва спорт соҳасида кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини оширишни ташкил этиш, жисмоний тарбия-соғломлаштириш ҳамда спорт ташкилотларини, таълим ва спорт-таълим муассасаларини юқори малакали мураббийлар ва бошқа спорт му-тахассислари билан таъминлаш;

спорт соҳасида давлатларо ва халқаро спорт алоқаларини кенгайтириш ҳамда мустаҳкамлаш, жисмоний тарбия ва спорт соҳасига хорижий инвестициялар ва грантлар жалб этиш борасидаги ишларни ташкил қилиш, оммабоп спорт дастурларини ташкил этишга қўмаклашиш, жисмоний тарбия ва спорт соҳасига оид оммавий адабиётлар чоп этиш, видео ва кино материаллар тайёрлаш.

4. Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги ҳузурида:

"Ўзбекнаво" эстрада бирлашмаси ва "Ўзбекракс" миллий ракс бирлашмаси негизида "Ўзбекконцерт" давлат муассасаси;

Миллий эстрада санъатини ривожлантириш ва мувофиқлаштириш бўйича кенгаш ҳузуридаги Эстрада санъатини ривожлантириш жамғармаси негизида бюджетдан ташқари Маданият ва санъатни ривожлантириш жамғармаси ташкил қилинсин.

Концерт-томоша фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини берадиган лицензия олиш учун тўланадиган давлат божни ажратмалари, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги тизимидаги ташкилотларнинг бюджетдан ташқари маблағлари ва даромадларидан ажратмалар Маданият ва санъатни ривожлантириш жамғармаси даромадларининг манбалари этиб белгилансин, Жамғарма маблағлари "Ўзбекконцерт" давлат муассасаси таъминотида, Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги тизими муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга ва ходимларини моддий рағбатлантиришга йўналтирилсин.

5. Фаолиятни ўрганиб чиқиш натижаларини ҳисобга олиб, "Ўзбектеатр" ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, "Артмадад" махсус жамғармаси ва "Ўзбекмузей" жамғармаси тугатилсин ҳамда мазкур ташкилотларнинг функциялари ва молмулки Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлигига топширилсин.

6. Куйидагилар: Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тузилмасидаги Р.Глиэр номидаги Республика ихтисослаштирилган музыка академик лицейи, В.Успенский номидаги Республика ихтисослаштирилган музыка академик лицейи, Республика ихтисослаштирилган музыка ва санъат академик лицейи, болалар музыка ва санъат мактаблари, шунингдек, "Истиқлол" ва "Туркистон" санъат саройлари – Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги тизимига;

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тузилмасидаги Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ижро аппарати, спорт мактаблари ҳамда спорт йўналишидаги мактаб-интернатлар, Болалар-ўсмирлар спорт мактаблари ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш маркази – Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси тизимига топширилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш тўғрисида"ги 2002 йил 24 октябрдаги ПФ-3154-сонли Фармони билан унга тақдим этилган асосий вазибалар, ҳуқуқлар, имтиёзлар ва молиялаштириш манбалари Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси ҳузуридаги Ўзбекистон Болалар спортини

ривожлантириш жамғармасида сақлаб қолинсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси фаолиятини ташкил этиш бўйича комиссия (кейинги ўринларда – Комиссия) 1-иловага мувофиқ таркибда тузилсин.

Комиссия (А.Н.Арипов) белгиланган тартибда бир ой муддатда:

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлигини қайта ташкил этиш ҳамда Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси фаолиятини ташкил этишга доир барча масалалар ҳал этилишини;

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси марказий аппаратида малакали му-тахассислар ҳар томонлама танлаб олиниши ва кадрлар билан тўлдирилишини таъминласин.

8. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлигининг барча мажбуриятлари ва шартномалари, шу жумладан, халқаро шартномаларнинг ўзига тегишли қисми бўйича унинг ҳуқуқий ворислари ҳисобланади.

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ҳафта муддатда Маданият вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси фаолиятини ташкил этиш юзасидан Ҳукумат қарорларини қабул қилсин.

10. Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги, Молия вазирлиги ва Меҳнат вазирлиги бошқа манфаатдор вазирлиқлар ва идоралар билан биргаликда 2017 йилнинг 1 июлига қадар маданият ходимлари меҳнати-га ҳақ тўлаш тизимини такомиллаштириш ва уни моддий рағбатлантиришни қучайтириш бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти қарори лойиҳасини тақдим этсин.

11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг баъзи ҳужжатлари 2-иловага мувофиқ ўз кучини йўқотган, деб ҳисоблансин.

12. Ушбу фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н.Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

Ш.МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2017 йил 15 февраль

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Маданият ва спорт соҳасида бошқарув тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармониغا шарҳ

Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан қабул қилинган фармон ва қарорлар бажарилиши маданият ва спорт соҳасида давлат сийсати амалга оширилишини янги сифат даражасига кўтариш, жамиятда юқори маънавий ва ахлоқий муҳитни таъминлаш, халқимизнинг жисмоний ва ижодий фаоллигини ошириш, ёш авлодни баркамол этиб тарбиялаш учун зарур шароитлар яратиш, Ўзбекистонни санъат ва спорт дунёсидаяқсак натижаларга эришишга қодир истеъдодли аҳоли яшайдиган ва юқори даражада ривожланган маданиятга эга мамлакат сифатида нуфузини мустақамлаш учун имконият яратили.

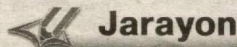
Кимё фанидан ҳаракатдаги ўқув машғулоти

Кимё фани ривожини мамлакат тараққиётида муҳим ўрин тутди. Шу сабаб, мактабларда бу фанни ўқитишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Халқ таълими вазирлиги томонидан Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 15 августдаги "Халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қароридан белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш, ўқитувчиларнинг фан назарияси ва методикасига оид билимларини ошириш, амалиётда қўллаш кўникмаларини ривожлантириш, ўқувчиларни мустақил фикрлашга оид метод ва усуллар билан таништириш, фанлар бўйича яратилган қўлланмалар, ресурслардан самарали фойдаланишлариغا ёрдам бериш, аттестацияга тайёрлаш, касбий маҳоратини узлуксиз ошириб бориш, пировард натижада таълим сифати ва самарадорлигини таъминлаш мақсадида "Умумтаълим мактаблари кимё фани ўқитувчиларининг касбий маҳоратини узлуксиз ошириб бориш бўйича методистлар томонидан икки босқичли ҳаракатдаги ўқув машғулоти тартибини ташкил этиш тартиби тўғрисида"ги низоми тасдиқланди. Туман(шаҳар) ХТМФМТТЭБ томонидан таянч мактаблар негизда ташкил этиладиган ўқув-машғулотида ўқитувчилар иш фаолиятидан ажралмаган ҳолда қатнашади. Унга умумтаълим мактабларининг барча кимё фани ўқитувчилари жалб этилади.

Ҳаракатдаги ўқув машғулотида ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини оширишга йўналтирилган миллий ва хорижий тажрибаларни ўзида мутасаддиётган инновацион ёндашувларни ўрганиш ва жараёнга татбиқ қилиш, ўқув режа, дастур ва методик материалларни ишлаб чиқиш, илғор ўқитувчилар, услубчилар ҳамда

бошқа мутахассислар тажрибасидан самарали фойдаланиш, таълимнинг узвийлигини таъминлаш асосий вазифа сифатида белгиланган.

— Республика таълим маркази томонидан ўқитувчилар касбий фаолияти бўйича ўтказиладиган мониторинг натижаларига, раҳбар, педагог ва мутахассисларнинг таклиф ва

эҳтиёжларига мувофиқ методик материал(услубий) кўрсатмалар, мустақил шуғулланиш учун топшириқлар, аудио-видео ресурслар, назорат, тарқатмалар билан таъминланади, — дейди Республика таълим маркази директори Исроҳ Зокиров. — Ўқув машғулоти

лари икки босқичда ўтказилади. Биринчи босқич март—июнь ойларида, иккинчи босқич сентябрь—декабрь ойларида ўқитувчиларнинг методик кўникмаларида ташкил этилади. Бир босқич ўқув юкласи 36 соатдан иборат бўлиб, бир ойда икки марта 4–6 соатлик амалий дарслар тартиб-қоидада ўтказилади. Дарс мавзулари ҳам ўзига хос, ноанъанавий тарзда тўзилган. Мисол учун биринчи босқич дарсларидан ўқитувчилар фанни ўқитиш мазмунидagi ўзгаришлар, таянч ва умумий компетенцияларни шакллантириш, лаборатория ва амалий машғулоти, кимёвий моддалар, жиҳозлар ва уларни сақлаш, кимёнинг биология, физика, география билан боғлиқлигини таъминлаш, қийин мавзуларни ўзлаштиришда педагогик технологиялардан, электрон ресурслардан

фойдаланиш, виртуал машғулоти бажариш, мустақиллик йилларида олимпиаданинг эришган ютуқлари тўғрисидаги маълумотлар жой олган. Айниқса, кундалик турмушда кимёнинг аҳамиятига доир маълумотлар асосида ўқувчиларни касбга йўналтириш мавзуси бугунги кун билан ҳамохандир. Иккинчи босқичда курс тингловчилари ана шу билимлар асосида кимёвий масалалар ечишнинг содда ва қулай усуллари билан танишади.

Иштирокчиларнинг эгаллаган билими ҳар босқич якунида тест синувлари орқали аниқланади. Паст натижа кўрсатган ёки машғулотида сабабсиз қатнашмаган ўқитувчиларга туман(шаҳар) ХТМФМТТЭБ томонидан тегишли чоралар кўрилади. Натижалар фан методисти ва етакчи мутахассислардан иборат ишчи гуруҳи томонидан назорат қилиб борилади. Синувларда камида 70 балл тўплаган иштирокчи курсни муваффақиятли тамомлаган, деб ҳисобланади.

Феруза ХОЛМУРОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Интеллектуал беллашувлардаги шаффофлик

билимдон ёшлар сафини кенгайтиради

Умумтаълим мактабларида ўтказиладиган билимлар беллашуви ҳамда фан олимпиадаси ўқувчилар қобилиятини эрта аниқлаш ва ривожлантириш, фанларга қизиқишини оширишда муҳим аҳамият касб этади. Ўқувчиларнинг беллашувида тўплаган баллари умумтаълим мактабларида ДТС талабларининг бажарилишини таҳлил этиш, республикамиз шаҳар(туман)ларининг рейтингини аниқлашда асосий механизм ҳисобланади. Аммо кейинги йилларда аниқланаётган камчиликлар беллашувни ўтказиш тартибини янада такомиллаштиришни тақозо этмоқда.

2014–2016 йилларда билимлар беллашувининг туман босқичида зоология, инглиз тили фанларидан аудитория раҳбари сифатида фаолият олиб бориб, айна йўналишда ечимини кутаётган муаммолар мавжудлигига гувоҳ бўлдим. Қуйида шу муаммо ва уларнинг ечими ҳақида таклифларимни билдирмоқчиман.

Туманимиздаги 68та мактаб-марказга масофа жihatдан турлича жойлашган. Фанлар олимпиадаси ва билимлар беллашувини туман марказидаги мактабларда ўтказилади. Иштирокчиларнинг бир вақтда бошланиши ва якунланиши, апелляция жараёни олисдан келадиган ҳакамлар ҳайъати ва ўқувчиларни чарчатди. Бундан ташқари, саволлар республикадан вилоят халқ таълими бошқармасига, ундан туман ХТМФМТТЭ бўлимига СД, ДВД дискларда етказилади. Саволларни компьютердан чиқариб олиш, ўқувчиларга тарқатиш, беллашувни очиб бериш, табриқлаш ҳам вақт олади, ҳам ўқувчини руҳий толиқтиради. Мухрланган вариантлар ташлашда ҳам турли гап-сўзлар, шубҳа-гумонлар пайдо бўлишини кузатганмиз. Агар саволлар туманда ҳар бир фандан ташкил этилган алоҳида электрон почтага тўғридан-тўғри ташлаб берилса, муам-

мо бартараф этилган бўларди. Масалан, саволлар соат 9:00 да жўнатилса, уч дақиқада ўқувчилар кўз ўнгиде чоп этиб, тарқатилиши таъминланади.

Фан олимпиадаси ва билимлар беллашувини жараёнининг очик, ошқоралигини таъминлаш мақсадида ҳар бир аудиторияда ҳакамлар ҳайъати учун интернетга уланган АКТ жамланмаси бўлиши керак. Боиси ҳакамлар ҳам саволларга биргаличида жавоб топади, аудиториядаги ўқувчилар ҳам турли шубҳалардан холи бўлган ҳолда тест ва амалий топшириқларни ечади. Бажарилган ишлар аудитория раҳбари томонидан шифрланиб, ҳакамлар ҳайъатига тақдим этилади. Адолатли баҳоланиши учун саволлар ва амалий ишларнинг тўғри жавоби доскага ёзиб қўйилса, ўқувчилар ўзини ўзи текшириш имкониятига эга бўлади. Бунинг натижасида ортиқча овозгарчиликларнинг олди олиниб, вақт тежалди. Бугунги тизимда эса бажарилган ишлар ўқувчилар иштирокисиз текширилиб, эътирозлар кейинчалик апелляция тартибиде кўриб чиқилади. Агар юқоридаги таклиф амалиётга жорий этилса, бунга эҳтиёж қолмайди.

Taklif

Беллашувни ташкил этишдаги яна бир муаммо — аксарият ўқувчилар ўқув йилининг бошидан бир нафар ўқувчини танлаб олиб, фанлар олимпиадаси ёки билимлар беллашувига тайёрлайди. Бунинг натижасида синфдаги бошқа ўқувчилар эътибордан четда қолади, дарсга қизиқиш сусайиб, рақобат йўқолади. "Изданиб нима қилдим, барибир бу фандан беллашувга фалончи боради-ку" деган фикр пайдо бўлади. Аслида ҳам битта ўқувчи ўқув йили бошидан тайёрланса, беллашувларнинг мактаб босқичини ўтказишнинг нима кераги бор? Бу билимлар беллашувининг қуйи босқичга зарурат йўқ дегани эмас, балки, айрим ўқитувчиларнинг танловлар моҳиятини шахсий манфаат йўлида нотўғри талқин қилаётганига ишора, холос.

Ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабларида ихтисослаштирилган фанлар икки гуруҳга бўлиб ўтилади. Лекин беллашувга ўқувчи икки гуруҳдан эмас, синфдан иштирок этади. Бу ўринда ҳам бўлиб ўтиладиган фан ўқитувчиларнинг ўзаро рақобатига эҳтиёж қолмаяпти. Яқинда чет тилидан дарс берадиган катта ёшли ўқитувчи дарсларни бўлиб ўтадиган шеригига "Сиз ёшсиз, ўқувчингизни тайёрланг, энди югурга бизнинг кучимиз етмайди", деди. Ахир, ҳар бир ўқитувчи ўқув йили бошидан барча синфдаги ўқувчиларни беллашувларнинг мактаб босқичига тайёрлаш керак эмасми?! Фанлар олимпиадаси ва билимлар беллашувини ўтказиш

тартиби ва низомида бу ҳақда аниқ белгилаб қўйилган бўлса-да, мактаб босқичида бунга унчалик эътибор берилмайди.

Ўқув йили бошидан ўқитувчи ўқувчиларни сараламасдан, барчага тенг дарс ўтса, ота-оналар қўмитаси, кенг жамоатчилик вакиллари жалб этган ҳолда мактаб босқичи ўтказилса, танлов якунига бағишлаб қўшма йиғилиш ташкиллаштирилса, ҳақиқий иқтидор соҳиблари танлаб олинари. Табиийки, шунга яраша мактаб, туман, вилоят натижаси ҳам кўтарилиб боради.

Яна бир муаммо, рейтинг бўйича юқори ўринларни эгаллаган мактабларда ўқувчилар сонининг кўплиги. Худудимиздаги баъзи мактабларда синфлар биттадан бўлиб, ўқувчилар сони 10 нафардан 35 нафаргача. Синфда аъло баҳога ўқийдиганлар олти нафардан бўлса, қолган ўқувчилар ўртача ёки қониқарли натижа кўрсатиши мумкин. Шунинг учун фанлар олимпиадаси ва билимлар беллашувининг мактаб, туман, вилоят босқичида бир ўқувчининг икки ёки учта фандан қатнашиши учун имконият бериш керак. Мактабимиз ўқувчилардан шу мавзу доирасида сўровнома ўтказганимда, 9-синфда 17 ўқувчидан 10 нафари, 8-синфда 22 ўқувчидан 8 нафари, 7-синфда 21 ўқувчидан 6 нафари, 6-синфда 25 ўқувчидан 7 нафари икки ва учта фандан билимини синаб кўриш истagini билдирган.

Агарда мактаб ва туман босқичи шу тарзда ташкил этилса, ундан кейинги босқичлардаги даъвогар ўқувчиларнинг салоҳияти янада ортади. Шубҳасиз, рақобатга киришганлар қанчалик кўп ва билим даражаси чуқур бўлса, интеллектуал мусобақаларнинг адолатли ўтиши таъминланади.

Ғайратжон ҚОРАБЕКОВ,
Булунгур туманидаги 67-мактаб
директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича
ўринбосари

2017-yil 18-fevral, № 14 (8975)

Тарихдан яхши маълумки, қай ерда халқ билан кенгашилса, унинг ҳақ-ҳуқуқ ва манфаатлари, турмуш фаровонлиги ҳамма нарсадан устун қўйилса, бундай мамлакат доим обод бўлган. Шу боис халқимиз азалдан адолатли раҳбарни, унинг раҳнамолигида оламшумул ишларни амалга оширишни орзу қилган. Биринчи Президентимиз Ислоҳ Каримов юритган одилона сиёсат тўғрисида боболаримизнинг бу орзуи амалга ошди. Ўзбекистон халқ манфаати, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, қадр-қиммати ҳамма нарсадан устун қўйиладиган давлатга айланди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев бу хайрли ишнинг кўламини янада кенгайтириб, халқ манфаатини таъминлаш учун, энг аввало, аҳоли билан фикрлашиш, унинг истак-хоҳишлари, орзу-армонлари ҳамда муаммоларини изчил ўрганиб, ҳал этишни бош вазифа этиб белгилади. Зеро, ҳар қандай вазиятда ҳам халқнинг дардини тингламай туриб, унинг фаровонлигини таъминлаш мумкин эмаслиги барчага маълум.

Собиқ шўролар даврида халққа ғамхўрлик кўрсатиш ўрнига юракда эртанги кунга ишонч уйғотиб, олға интилишга ундовчи куч бўлган инсон манфаатлари мутлақо эътиборга олинмади. Ишлагану ишламаган баравар кўрилиб, барчага бир хил машоқ берилди. Натижада одамлар "Бозорга борсам нетар, интильсам куним ўтар" қабилида кун кечириб, давлат ишига ихлоси бўлмади. "Кам-бағаллик яхши экан, ётиб ичар ош бўлса бас", деб бепарволикка муккасида кетди.

Бундай манфаат, иқтидор, ишбилармонлик ҳисобга олинмайдиган ҳолат ташаббускор, омилкор инсонларнинг ҳам олға интилиб, ўзини намоён қилишига салбий таъсир этди. Ўзига ва аҳолига наф келтирмочки бўлган баъзи тadbirkorларни ҳам турли тақиқлар тўхтатди. Натижада

Халқ билан мулоқот

турмуш фаровонлиги ва юрт равақининг муҳим омилidir

олтита қўйнинг терисидан тайёрланадиган пўстин ишлаб чиқариш ҳам қўлимиздан келмай қолди. Ҳатто мактаб учун зарур бўлган бўр ҳам Белорусдан келтирилди. Ўша даврдаги раҳбарлар "Ҳаммасини ўзимиз етказамиз, дўконларни тўлдириб қўямиз", деб халқни тайёрига айёрликка ўргатди ва узок йиллар давомида одамларнинг қўйини пуч ёнғоққа тўлдириб, осонгина бошқарди.

Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимида сўзлаган маърузасида "Халқ давлат органларига эмас, балки давлат органлари халқимизга хизмат қилиши керак", дея халқнинг муносабатлари билан ишлашнинг сифат жиҳатдан бутунлай

янги тизимига асос солди. Бунинг самарасида "Халқ қабулхоналари" ташкил этилиб, аҳоли учун кенг имкониятлар эшигини очмоқда.

Президентимиз бошлаган савобли иш барча соҳаларни қамраб олишни, биринчи навбатда, адолат ўрнатишни назарда тутди. Шу боис, аввало, суд-ҳуқуқ тизимини такомиллаштириш, юртимизда қонун устуворлигини таъминлаш масаласига алоҳида эътибор қаратилди. Галдаги муҳим вазифалардан бири инсоннинг энг олий бойлиги — сихат-са-

таъминланаётган давлатимиз ғамхўрлигининг ёрқин исботидир.

Халқ билан мулоқотни янада кучайтириш, фуқаролар манфаатини кўзда тутиб, иш ўринларини кўпайтириш жойлардаги мутасаддилар зиммасига улкан масъулият юклайди. Масалан, Мўйноқ туманида Қўнғиротдан чиқиб шаҳарга борадиган олис йўл бўйидаги ерлардан фойдаланишда, деҳқончиликни йўлга қўйишда сув танқислиги мавжуд. Аҳолининг фикрича, бунга сабаб Мўйноқ тумани учун ажратилган 15 куб метрга (секундига) тенг сув лимитидан фойдаланишда исрофгарчиликка йўл қўйилганидир. Раҳбарлар мана шу сув миқдорини кўпайтириб, мавжуд сувдан тежамкорлик билан фойдаланишни ташкил этса, Мўйноқда ҳам деҳқончиликни ривожлантириш имкони пайдо бўлади.

Халқ билан мулоқотда бўлиб, унинг манфаатини қаноатлантирувчи давлат дастурининг қабул қилиниши, шубҳасиз, юртдошларимизни руҳлантириб, халқ ҳўжалигини ривожлантиришда фавқулодда оширади. Атоқли шоир Бердақнинг:

**"Йигит бўлсанг арслон
каби туғилган,
Танбал бўлмай хизмат
этгил халқ учун.
Йигит бўлсанг, арслон
каби туғилган,
Ўзни демай ғамхўрлик
қил халқ учун",**

деган пурмаъно сўзларини ўзига шиор қилиб, халқнинг ташвиши ва қувончи билан яшаган, меҳнат қилган инсон асло кам бўлмайди.

Жуманазар БОЗОРБОВ,
Ажиниёз номидаги Нукус давлат педагогика институти профессори,
фалсафа фанлари доктори,
академик

Munosabat

Аждодларимиз маънавий мероси

ёшларда соғлом дунёқарашни кучайтиришга хизмат қилади

Юртимиз нафақат буюк тарихга эга, шу билан бирга, алломаларга бешик бўлган табаррук маскан ҳамдир. Бироқ мустабид тузум даврида ана шундай улугларимизга, уларнинг меросига бепарволик ва ҳурматсизлик билан муносабатда бўлинди. Оқибатда қанчадан қанча азиз-авлиёларимиз, олим мутафаккирларимизнинг фаолиятини, илмий меросини ўрганишдан маҳрум эдик. Истиқлолга эришилгач, маънавий қадриятларимиз тикланди. Аждодларимизнинг сўнгги манзиллари зияратгоҳларга айлантирилди. Имом Бухорий, Имом Мотурийий, Махмуд Замахшарий, Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Ал-Фаробий, Марғиновий, Хўжа Аҳрор валии каби улуг аждодларимизнинг таваллуди халқаро миқёсда кенг нишонланди. Илк бор тугилган санаси кенг миқёсда нишонланган аллома Абу Исо Термизий (824—892) эди. 1990 йилда алломанинг ҳижрий тақвим бўйича 1200 йиллигига бағишланган тadbirkorлар, анжуманлар ўтказилиб, унинг бебаҳо илмий-маънавий меросини ўрганиш сари дастлабки қадам қўйилган эди.

Куни кеча Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг «Имом Термизий халқаро илмий-тадиқот марказини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорини навбатдаги хайрли ишларнинг дебначиси дея баҳолаш мумкин. Мазкур марказ буюк муҳаддиснинг таваллуд тўйига муносиб тўхта бўлади — яқинда буюк муҳаддис таваллудига 1230 йил тўлади.

Таъкидлаш жоизки, ўтган йиллар давомида Имом Бухорий меросини ўрганиш бўйича кўплаб хайрли ишлар қилинди. Асарлари таржима қилиниб, юз минглаб нусхаларда чоп этилди. Имом Бухорий халқаро маркази таш-

кил этилиб, алломаларимиз тарихи ва меросини ўрганишда, диний соҳа вакиллари малакасини оширишда нуфузли макомга эга бўлди. Йилдан йилга марказ фаолияти ривожланиб, унинг халқаро алоқалари кенгайиб бормоқда. Бухорий билан номи кўпинча ёнма-ён зикр қилинадиган ислом дини ривожига улкан ҳисса қўшган буюк муҳаддис Абу Исо Термизий (Имом Термизий) меросини тиклаш борасидаги ишлар эса ўзининг янги босқичини кутаётган эди.

Олимларимиз эътирофича, Имом Термизий мероси диёримиз мусулмонларининг қадрият ва аъёнлари би-

лан ҳамоҳанг, улар асрлар давомида амал қилиб келган эътиқод ва маслак билан уйғундир. Алломанинг шох асари "Сунан" ҳадислар тўпламидан Марказий Осиё фақиҳлари, муфтий ва қозилари бошқа ҳадис тўпламларига нисбатан кўпроқ фойдаланишган.

Мазкур қарор Термизий ва термизийлар асарларини тадиқ этишни улуғларимиз учун мос ва хос, уларнинг дунёдаги обрў ва шаънига мувофиқ ва муносиб даражага кўтаришда муҳим аҳамият касб этди. Таниқли муаррих Абдулқарим ас-Самъанийнинг (1113—1167) машҳур асари «Китаб ал-ансаб»да қадим Термиз хонияларидан бири Саранжомон деб аталган ва ундан "саранжоминий" нисбаси билан бир гуруҳ олимлар етишиб чиққани нақл қилинади. 2004 йилда чоп этилган «Ислом» энциклопедиясида фақат икки аллома Абу Исо Термизий ва Ал-Ҳаким ат-Термизийлар номи зикр қилинган. Имом Бухорий халқаро маркази томонидан тарих фанлари номзоди Шовосил Зиёдов бошчилигида 2016 йилда нашр этилган «Ўрта аср Шарқ алломалари энциклопедияси»да термизийлар сони олтига етказилган. Бинобарин, мазкур қарор тарих зарварақ-

ларига номи битилган термизийларни қайта кашф қилиб, миллий ва халқаро миқёсда номларини тараннум этишда муҳим дастурил-амал вазифасини ўтайди. Марказнинг ташкил этилиши Ҳадис илми пешқадамларидан Абу Исо Термизий, машҳур муҳаддис ва мута-савуф Ал-Ҳаким ат-Термизий, мутасавуф ва фақиҳ Абу Бакр Варроқ Термизий, таниқли адиб ва шоир Собир Термизий, шоир ва хатот Абдуллоҳ Термизий ва муҳаққиқ олим Саййид Бурхониддин Термизий каби алломалар мероси уммонининг дуру гавҳарларини кашф ва касб этиш имконини беради, Ўзбекистон шўхратини дунёга танитишда яна бир омил бўлади.

Турли мафкуравий хуружлар авж олаётган бугунги кунда аждодларимизнинг маънавий меросини чуқур ўрганиш, улардаги эзгу ғоя ва таълимотларни кенг халқ оммасига етказиш ва шу асосда ёшларда соғлом дунёқарашни кучайтириш, уларни азалий қадриятларга содиқлик руҳида тарбиялаш муҳим аҳамият касб этади. Ҳидоят ва залолат, эзгулик ва ёвузлик, яхши ва ёмон, оқу қорани ажратишда термизлик алломалар асарларидан унумли фойдаланиш долзарбдир. Имом

Термизий ривоят қилган ҳадисда "Кичикларимизга шафқат қилмаган, катталаримизни улуғламаган кимса биздан эмас" дейилган. Бинобарин, мазкур қарорнинг буюк аждодларимиз асарларига кўтаришган, имон софлиги ва бутунлиги, ҳалоллик ва поклик, катталарга ҳурмат ва кичикларга иззат, юртдошларга оқибат ва ўзгаларга нисбатан бағрикенглик, халққа хизмат ва Ватанга садоқат каби эзгу ғояларни тараннум этишда аҳамияти юксакдир.

Мазкур тарихий қарорнинг Абу Исо Термизий таваллуди санасининг муҳим босқичи билан уйғунлашгани кўз ўнгимизда унинг аҳамиятини янада орттиради. Муҳими, буюк алломаларимизнинг руҳлари шод бўлиши ва улар меросидан озиқланган, улуг ишларини давом эттирадиган янги авлоднинг тарбия топишида ушбу қарор муҳим қадам бўлди.

Улуг алломалардан нақл қилинган машҳур ҳикмат бор: "Солиҳ кишилар эсланганида Яратқоннинг раҳмати нозил бўлади". Диёримиз Абу Исо Термизий, Ал-Ҳаким ат-Термизий каби олим фозиларни тарбиялаш. Уларнинг пок ёдини мудом хотирласак, эзгу ишлари, табаррук ўғитларини намуна қилсак юртимиз узра раҳмат ва баракот нуллари ҳамиша ёғду сочажак.

Саидафзал САИДЖАЛОЛОВ,
Тошкент ислом университети катта ўқитувчиси

Yangi rukn: Olamning oynasi

Инсон бахтли яшати кетак. Ҳ бунини ўқиб ўқини, дунё сир-сноатларини, ҳаёт маъносини тереф англаб яшати лозим. Қадимин дунё донишманди Сенека бу ҳақда шундай ҳаққоний фикр айтган: «Ҳар ҳам масали ўқинади. Ўқини ўқиб эмас, маъмурият дунялини ўқиб қадрилади». Ҳарини маъмурият дунялини воситалари кўп. Аввало, одам маърифатли, билимдон, сўзи билан нати бир бўлиши шарт. Бу ҳақиқатда тоза ақл эгалари — донишманд болалар биз — авлодларга меърос қилиб қолдириб кетган боқий асарлар бечиннат қўлакни бўла олади. Ҳаққоний, айниқса, ёшларимиз китоби қанчалик кўпни меҳр қўйсала, шу даражада билимдон, кўп-қўриқ соҳиб бўлади, инсон ўқиб маъмурият-моҳиятини тереф тушунади, ўзларининг ҳаёт йўллари билиб олади.

«Ma'rifat» ўз сарҳадларида китоб муталоаси донр мақолалар ёритиб боришни ҳамини муҳим вазифа деб билган. Яни ~ 2017 йили эса китобхоналик, муталоага этибор янада катта бўлади. Шу боис китобхоналик сарҳадларида яни — «Оламнинг oynasi» руқини олдик. Бу руқин остида ўқувчиларимизнинг китоб муталоаси қўлини кўриштиришдан мақолалар, ушундай, файласулар, мураббийларнинг фикр-мутоҳазаларини мунтазам ёритиб боришни нишга қилганмиз.

Махмуд САБДИЙ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Китоб маъсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб муталоаси ва китобхоналик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида» фармойиши билан танишар эканман, диққатимни, энг аввало, санаб ўтилган ютуқларга эмас, амалга оширилиши белгиланган вазифаларга қаратдим. Зеро, китоб билан бевосита боғлиқ шахс сифатида мени, фойдалида қайд этилганидек, «...бадий, маърифий, илмий-оммабоп, тарбиявий, ёшларнинг интеллектуал салоҳиятини оширишга қаратилган адабиётларни чоп этиш, улар билан таълим муассасаларини таъминлаш, миллий ва жаҳон адабиёти намунадаларининг етук асарларини саралаш, таржима қилиш ишлари пухта ўйланган тизим асосида ташкил этилмагани; чоп этиладиган китобларни нашриётлардан худудларга арзон нархларда етказиш, онлайн бюртма бериш ва манзилга етказиш тизими сустр ривожлангани, шунингдек, аҳолига хизмат кўрсатишда электрон китоб шаклларида кенг фойдаланиш яхши йўлга қўйилмагани; таълим ва маданият муассасалари учун китоб харид қилишга маблағлар етарли даражада мавжуд бўлган манбалар ҳисобидан жалб этилмагани, китоб сотишга ихтисослашган корхоналар томонидан таълим муассасалари, кутубхоналар ва маҳаллаларда янги китоблар тақдирини ўтказиш, муталоа маданиятини ошириш, шу жумладан, оммавий-ахборот воситалари орқали тарғибот-ташвиқот қилишга қаратилган тадбирлар етарли эмаслиги» ташвишга солиб келмоқда эди.

Маънавият сўзининг замирида маъно, моҳият тушунчалари мужассам. Китоб ўқийдиган одам маъноли яшайди. Зиё билан йўлини ёритади. Шу маънода, китоб инсониятнинг энг юксак қасмийларидан биридир. Гилдирак ихтиросидан кейин

ийн узоқ масофалар яқин бўлганидек, китоб баъйни олам билан одамни бир-бирига қалбдан яқинлаштирди. Дилларни бирлаштириб, ҳаётнинг, яшашнинг асл маъноси нелигини ифода-лаб берди.

Бир донишманд «Кўмир ёна туриб, китоб эса муталоа қилингандагина сенга ҳарорат беради», деганида минг қарра ҳақ бўлган. Назаримда, ўқилаётган китобда бир пайтлар яшил янрокларни шовуллаб турган дарахт уйғонади. Аввал қорозга, кейин китобга айланган ўша сабаза янроклару замин қаърига чуқур ёйилган томиларнинг узоқ йиллар мобайнида тириклик шамол билан суҳбати — сокин шивирлашини эшитгандай бўламан. Китобнинг ҳар бир варағи нафас ола бошлаганини сезаман.

Мен муталоани тирик жараён деб биламан. Гап фақат варақланган китоб табиатидаги дарахтнинг тиричилишида эмас. Муталоа ҳамини мулоқот тарзида бўлгани учун ҳам тирикдир. Бу жараён пайтида асар муаллифи билангина эмас, у яратган олам билан, унда яшовчи инсонлар билан мулоқот қиламиз, уларнинг нафаси юзимизга урилади бўлайди. Ҳатто, юрагимизнинг туб-тубида бекиниб олган «Мен» билан — ўзимиз билан ҳам суҳбатлашиш имкониятига муассар бўламиз.

Муталоа жараёнида китоб билан одамни, бамисли бепеён фазодаги қулоғимиз илғаб ололмайдиган тебранишлар манбаи томон бўриб, тарағот тортиб қўйилган зийрак товуш туттичлари монанд, аммо кўзга ташланмас алоқа воситаси боғланади. Китоб сирли равишда сенинг қалбингда, сен эса китоб бағрида яшай бошлайсан. Жараён тинимсиз равишда ўзгариб, сен китобдаги қаҳрамонларга айланасан, асарда ифода топган замон ва макон ҳадисиз-қосибсиз акси билан тасаввурининг бойига бошлашини га-пириб ўтирмасам ҳам бўлади.

Гарчи китоб ўқийдиган одам ҳам, унинг кўз ўнгидида қорозли

Ҳар бир китобда тирикликнинг нафаси бор

буюм ҳам оламда мавжуд бўлган барча нарса сингари моддий эканлиги аниқ-равшан бўлса-да, бу икки моддиятни боғлаган муталоа жараёни гайбийлиги билан ҳайратлидир.

Балки, шунинг учун ҳам умримнинг энг ҳайратли хотиралари, шак-шубҳасиз, болалигимда — балоғат мавсумида ўқиган китобларим билан боғлиқдир. Балки, шунинг учун ҳам ўша олис кунларни эсласам, тасаввуримда ота-онам билан баб-баробар ўша китоблар пайдо бўлади. Биринчи навбатда, эртақ китоблари, Мирқарим Осимнинг «Утрор»и, «Кунтуғмиш» достони...

Китобни ўқиб, қалбдан завқ олмаси, ҳаёт маъносини тереф англайсиз, жамиятни, ўзингизни ўрганасиз, ичингиздаги жоҳиллик бекинган қавакларни ёритасиз, инсоний қиёфанигиз шаклланди. Қисқача айтганда, тириклик илмининг олмаси, инсоннинг моҳияти ва вазифасини кўпроқ англайсиз. Инсон табиатида Яратганининг мусойиб белгилари ҳам муассасам этилганидек, инсон тафаккурининг меваси бўлмиш китоблардоям муқаддас каломларнинг шуури бўлади. Ҳазрати Пайғамбаримизнинг «Бешикдан то қабргача илм излангиз» насихатлари замирида ҳам илм манбаи бўлмиш китоб муталоасига даъват борлигини унутмайлик.

Бу гапларни ёза туриб, қуллакка қарши курашган афроамерикали ёзувчи Фредерик Дугласнинг асоратдаги қамдоқларига қарата айтган «Ўқини ўргансангиз, умрбод озод бўласиз» деган гапини эс-лабман. Китобни танимаган, муталоани билмаган одам, муталоа маънода, қуллиқ ичидида яшайди. Қуллиқ бор жойда эса фикрсизлик учрийдик, вазият ва муаммо олдиди итоатийлик ҳукмрон бўлади. Китоб муталоаси тобе инсонга, унинг фикрига қанотбахш фикр беради, тубандан юксакка кўта-ради.

Китоб табиатида уч ижтимоий вазифа ўз ифодасини топган. Биринчидан, китоб инсониятнинг қўпнингиллик тажрибаси жамғармаси; иккинчидан, қачон яшаганидан қатъи назар, ўз даврининг ифодачиси бўлмиш ижодкор шахсларнинг, демак, инсонларнинг дунёқарашлари, фикру ҳис-лали ва билимлари акс этган ҳуж-жат; ниҳоят, учинчидан, ҳар қандай китоб кечадан ва бу-гундан келахакка битилган мактуб ҳамдир.

Биз китоб орқали тарихимиз, миллий меросу аъналаримиз, бобмерос кадрятларимиз тўғрисида маълумот оламиз, ўтмишдаги олис аждодларимиз орзу-армонларидан хабардор уларнинг қувончу шодлиқлари-

га шерик бўламиз, ўзимизнинг кимлигимиз ҳақида келгуси наслларга мактуб битамиз.

Адабиёт китобхона билан тирик. Ўтган асрнинг 60-йилларидан ўзбек жамия-тида китобхоналар қатла-ми пайдо бўла бошлади. Аммо сўнгги йилларда бу қатлам заифлашди, унинг ўрнини сериаллар томо-шобини қатлами эгаллади. Президентнинг фармойи-ши айна ўша китобхоналар қатламининг йўқолиб бо-раётганидан тугилган таш-вишдан дарак беради, деб ўйлайман.

Китобга меҳр, муталоа мада-нияти, энг аввало, оиладаги му-хит, ота-онанинг китобга бўлган муносабати ва мактабдаги ада-биёт дарсларининг савияси таъ-сирида шаклланади. Бу маса-лада, айниқса, отадан ҳам кўра Онанинг китобга яқинлиги ҳар бир миллат тараққиётида жуда муҳим ўрин тутди. Миллатда китобхона оналарнинг қўлиги унинг келажагига ишонч билан қарашнинг пойдеворидир, де-гим келади.

Китоб ва муталоа ҳақида гап кетган жой борки, албатта, «Ёшлар китоб ўқимай қўйди» де-ган гап айтади. Менинчга, гапини энг биринчи «Ота-оналар китоб ўқиятми?» деган савол-га жавоб топишдан бошлаш ке-рак.

Қадим достонимиз бўлмиш «Қўруқ Отада қизига ҳадеп на-сихат қилиб ўтирган онага: «Сен қизингга фақат насихат қилиб ўтираверма, ундан кўра, ўша ишни ўзинг қилсанг, қизинг қилади», дея танбех берилади. Ёки бўлмаса, «Қуш уясида кўрга-нини қилади», «Онасини қуриб, қизини ол» каби мақолларнинг тағзамирида ҳам ўрнатилган, оғулиққа даъват қилиш каби қат-қат маънолар бор.

Ота-онаси китоб ўқиган оила-даги болалар, албатта, китоб ўқийди. Демак, миллатда китоб-хона оналарнинг қўлиги унинг келажагига ишонч билан қараш-нинг пойдевори, деган ҳикмат-ни, оилада китобга меҳр ва му-толаа маданиятини тарбиялаш керак, деган гапини такрор-так-рор айтишдан тўхтамаслигимиз керак.

Мактабда бўлажак ҳаётий қисматимизу шахс сифатидаги қиёфамиз шаклланади. Шу маъ-нода коллеж, лицей ва мактаб-ларда, аввало, адабиёт, тарих, жамиятшунослик дарсларидаги бош мақсад қомил шахсни, ко-мил юракни тарбия қилиш экан-лигини тереф англашимиз ло-зим. Ҳар бир ўқитувчи, у қайси фандан дарс бермасин, дониш-манд болаларимиздан бири ИБ-роҳим Марғиновийнинг: «Қулоқ англағони илмдур, фаҳм англа-ғони ҳикматдур», — деб айтган насихатларини мақсад ва вази-фа деб билсин. Айнан китоб му-толааси инсонга ўзига хос фаҳмлашу фаросат бахш этгу-вич жараён эканини англайши

билан бола қалбида китобга меҳр уйғотиш муаллимнинг би-ринчи вазифаси бўлиши керак.

Хуллас, бугун мактабларда китобхоналик маданияти нечоғ-ли юксак шакллантирилса, эр-тага халқ ва жамиятда фаҳму фаросатли инсонлар шунча кўп, маданий юксалиш шунчалик ба-ланд бўлади. Маданий юксалиш бор жойдагина бошқа: ижтимо-ий, иқтисодий, сиёсий ва ҳоқа-зо юксалишлар юзага чиқади.

Яна бир муҳим жиҳат, ҳамма мактабда, ҳамма маҳалла-қишлоқда кутуб-хоналар бўлиши керак. Кутубхона бўлгандаям но-мига эмас, бадий, маъ-рифий, илмий-оммабоп, тарбиявий, ёшларнинг ин-теллектуал салоҳиятини оширишга қаратилган адабиётлар мавжуд кутуб-хона бўлиши керак. Бун-дай кутубхоналарни таш-кил қилишда фақат дав-лат эмас, жойлардаги иж-тимоий ташкилотлар, партиялар, тадбиркорлар, бу ишга қурби етадиган ҳомийлар фол иштирок этишлари керак.

Бир пайтлари ўзига хос «тўплаш касалиги» қалинган ай-рим шахсларнинг уйларида ҳали бирон марта варағи очилмаган жилд-жилд китоблар чанг босиб ёттибди. Мамлакатда ана шун-дай ўқилмасдан ётган китоблар-ни ўзи таълим олган мактаб-ларга тортиқ қиладиган одам-лар ҳаракатини шакллантириш керак. Тортиқ ётганлар номи ҳар бир китобга ёзиб қўйилиши қа-фолатлигимиз лозим.

Жамиятнинг нечоғли мадани-ятлашгани нашр қилинаётган китобларнинг адади билан эса юксак муталоа савиясига эга китобхоналар сони билан баҳо-ланади, деб ўйлайман. Айни шундан келиб чиқиб, айтишим мумкинки, китоб дўконларининг нечоғли гажум бўлиши эмас, кутубхоналарга аъзо бўлган чи-накам китобхоналар сони жамия-т даражаси ҳақида тўлиқ маъ-лумот беради.

Муҳим масалалардан бири адабиёт, санъат, илму фан, телевидение ва радио, ноширлик, матбу-от, интернет иқлимидаги ошқоралик, соддароқ айт-сам, нашр этилган ҳар бир китоб, эфирга узатилган ҳар бир кўрсатуву эшит-тириш, намоён қилинган ҳар бир фильм, газета, журнал, интернет сайтла-рида берилган ҳар бир мақола, фикр-мулоҳазага муносабат билдиришга, яъни «саралаш» жараёни-га диққатимизни қаратмо-ғимиз лозим.

Йиллар давом этган бефарқ-лигимиз натижасини кўриш учун хоҳлаган матбуот киоски олди-га бориб, у ерда сотилаётган нашрларни, хусусан, болалар учун чиқаётган рангли китобча-ларни кўздан кечириш. Расмла-рини бўяшга мўлжалланган сон-сиз тўпламлар орасида ўзбек эртақларини деярли кўрмайсиз, асосан ажабай мультфильмлар қаҳрамонларининг бадбашара суратлари кўзга ташланади. Токи бу соҳалардаги савиясиз-лик, саводсизлик ва фикрсиз-лик қўриқларига муросасиз бўлмас эканмиз, даъво-ю даъ-ватларимиздан фойда бўлмай-ди. Кампаниябозликка ўрганиб қолган матбуот ва телевидение-миз фармойиш чиққандан кейин бошлаган ҳаракатларида яна ўша «эски тос»ни кўраётганим-дан ташвишланаман.

Президент фармойишида қайд этилганидек, китоблар, энг биринчи, болалар адабиётига оид китоблар нархини арзон-лаштириш жуда муҳим масала.

Ҳозир китобнинг нархи фалон пул бўлиб турганда ота-она рўзгорини ўйласини, китоби-ни? Улар, табиий равишда, рўзгорни ўйлашга мажбур. Дав-лат шунинг учун ҳам тузилма-ди, у халқнинг қурби етмаган нарсаларни етказиб туриши, уларнинг каму қўстига мадад-кор бўлиши шарт, хусусан, мил-лат ва давлатнинг келажаги бўлган янги насллар тарбияси-

Хуриш ДАВРОН,
Ўзбекистон халқ шоири

Муаллимларимиз ҳаққини яни руқин
"O'qish va uqish" ҳаққини эшитади. Ёш
авлоднинг китоб оламида кўзгидек, оғир қўлини
кўриш билан фарқланса-да, муаллима уларнинг ҳар бир асар маъини қақшини, ўқиб,
ўқиб ва ўқиб адабиётни дунёларидан бағраманд қилишда катта аҳамият касб этилган
илмий тақрибларини ўқиниш, кенг ёниш ва оғмалаштириш зарур. Яни руқин бу сўзи-
ҳаракатини амалга ошириш юмқонлигини яратди. Муҳтарам педагоглар ҳамкасблари
тақрибаси билан танишни асосида бун аҳамиятда қўлайлиқлар, деб ўрни қўлагимиз.

Yangi rukn: O'qish va uqish

«Сенинг исминг Жўломон, болам...»

...Муаллима дарсга кириб келди.

Ўқувчилар нигоҳи унда. Йўқлама. Ўтган мавзуну такрорлаш. Ким нимани ўққан, ўқитувчи савол ташлаб, билиб олгуси келади. Албатта, болалар ўз феъл-атвори, ўзлаш-тириши билан фарқланса-да, муаллима уларнинг ҳар бир асар маъини қақшини, ўқиб, ўқиниш истади. Бугунги дарс мавзуси — машҳур қирғиз адаби Чингиз Айтматовнинг «Асрга татигулик кун» асари. Уни қандай ўрганиш керак? Муаллима дарсликда берилган парча билан бу асар мазмунини ўқувчиларга тўлиқ етиб бормаслигини яхши билади. Аммо ҳозирги болаларни китоб ўқишга ундаш... осон эмас. Шундай қилиш лозимки, 9-синф ўқувчилари бу асарни қардан бўлса ҳам топиб ўқисин, мазмунини, тавсияларини қақсин, керак бўлса, у билан баҳс-мунозарга киришсин. Бу мақсадга қандай эришиш мумкин?

Бундай манзара нафақат Фарғона вилояти Бешариқ туманидаги 13-мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Дилфуза Раҳмонова фойдалида кузатилади, балки адабиёт оламига ошно барча педагогларни бу савол қийнайди. Бунга ечим борми? «Ҳа» деб жавоб беради қаҳрамонимиз.

Унинг дарсини кузатаман. Дарс бошланди...

Ўқитувчи дарснинг ки-риш ва ташкилий қисмидан сўнг бугунги дарс мавзуси билан болаларни таништи-ради. Чингиз Айтматовнинг «Асрга татигулик кун» аса-ридан келтирилган парчани ўқиб-ўрганиш керак. Бу асарни тушунириш жараё-нига шунчаки ёндашиб бўлмайди. Яни болаларнинг қўлига сингдириш, бир умр хотирасидан ўчмайди-ган қилиб муҳрлаш лозим. Кузатамиз, устоз бунга қан-дай эришадиган?

— Сарйўзақ чўлида Она Байит қабристон — Она-рофли дабдабали тўйлару бош-қа кераксиз, сохта диний ма-росимлар ва ҳоқаолар) ёзган қуюнчақ мақолалар ҳавога учиб кетмадими? Нега бу муаммо-ларни кўздан кечириш. Расмла-рини бўяшга мўлжалланган сон-сиз тўпламлар орасида ўзбек эртақларини деярли кўрмайсиз, асосан ажабай мультфильмлар қаҳрамонларининг бадбашара суратлари кўзга ташланади. Токи бу соҳалардаги савиясиз-лик, саводсизлик ва фикрсиз-лик қўриқларига муросасиз бўлмас эканмиз, даъво-ю даъ-ватларимиздан фойда бўлмай-ди. Кампаниябозликка ўрганиб қолган матбуот ва телевидение-миз фармойиш чиққандан кейин бошлаган ҳаракатларида яна ўша «эски тос»ни кўраётганим-дан ташвишланаман.

Президент фармойишида қайд этилганидек, китоблар, энг биринчи, болалар адабиётига оид китоблар нархини арзон-лаштириш жуда муҳим масала.

Ҳозир китобнинг нархи фалон пул бўлиб турганда ота-она рўзгорини ўйласини, китоби-ни? Улар, табиий равишда, рўзгорни ўйлашга мажбур. Дав-лат шунинг учун ҳам тузилма-ди, у халқнинг қурби етмаган нарсаларни етказиб туриши, уларнинг каму қўстига мадад-кор бўлиши шарт, хусусан, мил-лат ва давлатнинг келажаги бўлган янги насллар тарбияси-

Йўқ, манкурт ҳеч нима-ни тушунмасди, ҳеч нарс-ани эслай олмасди.

— Ҳали шунчалик аҳволга солишдими сени! — дея пи-чирлади она нажотсизликдан лаблари титраб, ғам-ғуссаю қаҳр-ғазабдан ўзини тут-май яна қайтадан ўқиниб-ўқиниб йиғлади; у тинчла-нишга беҳуда уринар эди. Она-нинг оху фиғонига манкурт пинағини ҳам бузмади.

— Ерлан, мол-дунёдан, ҳатто инсонни яшашдан маҳрум этиш мумкин, — дерди она ўз-ўзига гапириб, — бироқ оламни эс-хушидан айиришни ким ўйлаб топди экан, бунга кимнинг қўли борди экан?! Ё Раббий, агар онамда бор бўлсанг, банда-ларингга бу ёвузликни қан-дай раво қўрдиган. Ер юзида войи ўт-ўланлари билан бе-зашга шошилади. Чўлнинг баҳори қисқа. Ҳадемай саҳ-ронинг қовжиратуви ҳазир-рамаси бошланади-да, кўк-лам ўз ниятига эришол-май — манкурт ўғлининг доғи-ҳасратига қуйиб адо бўлган онаизор қабрини гулларга буркай олмай қолади.

У ернинг Она Байит қаб-ристонига деб номланиши са-баби манкуртга айлантирил-ган доғи-ҳасратига қуйиб адо бўлган онаизор қабрини гулларга буркай олмай қолади.

— Утир, гаплашамиз, деди оғир хўрсиниб Найман она. Улар ерга ўтирдилар.

— Мени таниясанми? — сўради она.

Манкурт «йўқ» дегандай бош чайқайди.

— Отинг нима?

— Манкурт.

— Сени ҳозир шундай деб аташди. Аввалги отинг эсингдими? Асли исмингни эслаб кўр-чи. Отангинг оти-ни биласанми? Ўзинг ким-сан? Эли-юртинг қаерда? Қаерда туғилганингни би-ларсан, ахир?

гандай янгради, — ўзини қўлга олган муаллима асарни болаларга тушунтиришда давом этди. — Бироқ бу нола манкуртнинг қулоғи ёнидан исзис ўтиб кетди. Шунда Найман она сўраб-суришти-риш эмас, балки ақлини қовлаш, қитқлаш билан ўғлининг эс-хушини ўзига келтирмоқчи бўлди.

— Сенинг отинг Жўло-мон! Ўштангинми? Сен Жўломонсан, отангинг оти — Дунанбой. Отанг сени болалик чоғингда камон отишга ўргатган. Мен сенинг онаман. Сен эса, менинг ўғлимсан. Сен найман уруғидансан, тушундингми? Сен наймансан...

Дарс қандай ўтганини сиз-га тўлиқ таърифлаб беролма-дим. Чунки мен ҳам бошқа дарс тингловчилари — ўқу-вчилар каби асарнинг ичига кириб, ундаги қаҳрамонлар билан ҳаёдан бирга яшай бошлаганим. Онаизор ила саҳрода елвағай бўлиб юзур-дим, ўлига кимнинг фарзан-ди эканлигини, қай элданли-гини тушуниришга уриндим. Қисқаси, бу оламдамасди...

Дарс тамом бўлди. Лекин ҳеч ким жойидан қўзғалиш-ни ўйламади, бир-бирига сўз қотмасди. Ҳамма асар таъси-рида эди. Анча пайтгача ўзимга келолмай юрдим... Кутубхонадан асарни қилди-дим. Йўқ, яқинда кимдир ол-ган экан...

Ҳа, айтсангиз, бир ҳафтадан кейин Дилфуза Раҳмонова қўнғироқ қилиб қолади. Айтишча, бутун синф китобни талашиб-тортишиб ўқибди. «Мен эса китобни тополмадим» дедим. «Менинг ўқувчиларим ҳам тополмаган экан, Тошкент-дан бюртмага қилиб, ўн донга топиб келишибди. Бутун синф наватби билан китобни ўқиб чиқибди. Она, айтсам ишон-майсиз, ҳатто дарсдан кейин бутун синф аълочи қизимиз Моҳинур Эргасhevга асарни ўқитиб, эшитишибди. Сизга бу гапларни айтмаётганим, дарснинг ҳулоаса қисмига ёзган фикр-ларингизга шуларни ҳам ёзиб қўйинг. Яъни, «Ўқитувчи дарс-дан кўзлаган мақсадига эришди», деб...

Асолат АХМАДУЛОВА

Пойтахтимиздаги Мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш марказида мактаб ўқувчиларини китобхонликка қизиқтиришга йўналирилган онлайн мулоқот бўлиб ўтди. Халқ таълими вазирлиги ҳамда Республика болалар кутубхонаси ҳамкорлигида ташкил этилган мулоқотда таниқли ижодкорлар, турли кутубхоналар вакиллари, ўқитувчилар ҳамда мактаб ўқувчилари иштирок этди.

— Кўплаб китоблари нашр

Онлайн мулоқот

мутолаа маданиятини шакллантиришга қаратилгани билан аҳамиятлидир

этилган, ёзган асарлари билан ўқувчилар кўнглидан чуқур жой олган таниқли ижодкорларнинг бутун республикамиздаги ўғил-қизлар билан мулоқот олиб бориши ёшларни адабиётга янада яқинлаштирди. Вилоятлардаги ижодкор ўқувчиларнинг имкониятдан фойдаланиб ёзган шеърларини ўқиб бери-

ши, ўзини қизиқтирган саволларга батафсил жавоб олиши мазкур мулоқотни ўтказишдан кўзланган мақсадни ўзида ифода қилади. Чунки онлайн мулоқот ташкиллаштиришдан мурод ўқувчиларнинг адабиётга, китобга меҳрини қучайтириши, улар ўртасида китобхонликни тарғиб қилишдир, — дейди

Республика болалар кутубхонаси мутахассиси Маъмура Маматхонава. — Сўхбат давомида ҳудудлардаги кутубхона мутасаддилари билан фойдаланувчиларга сифатли хизмат кўрсатишга монелик қилаётган муаммо ва камчиликлар муҳокама этилиб, уларни бартараф этиш юзасидан фикр-мулоҳа-

зalar ўртага ташланди. Шунингдек, ўқувчиларнинг она-оналарини ҳам кутубхонага аъзо қилиб, уларга оилада фарзандига ўрناк бўлиши учун имконият яратиш лозимлиги таъкидлаб ўтилди. Бу каби жонли мулоқотлар ўғил-қизларни адабиётнинг сеҳрли оламига ошно қилиш, уларда мутолаа маданиятини шакллантиришга хизмат қилади.

Дилдора ҲОҚОВА,
Тошкент педагогика
коллежи ўқитувчиси

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ **Миллий матбуот марказида журналистика соҳасида XII «Олтин қалам» Миллий мукофоти учун халқаро танловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича ташкилий кўмитанинг йиғилиши бўлиб ўтди.**

Бу йилги танлов ҳам телевидение, радио, босма оммавий ахборот воситалари ва интернет-журналистика йўналишлари бўйича ўтказилиб, унда битта бош мукофот, ҳар бир йўналиш бўйича учтадан мукофот ҳамда «Энг яхши фоторепортаж» ва «Энг яхши матбуот хизмати» рағбатлантирувчи номинациялари таъсис этилган. Бу йил яна иккита рағбатлантирувчи номинация, яъни «ОАВда китобхонлик маданияти тарғиб қилинган энг яхши материал учун» ва «Чет эллик журналистнинг Ўзбекистон ҳақидаги энг яхши материали учун» номинациялари бўйича ҳам ғолиблар аниқланади.

Танлов доирасида Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши, Мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликлари кўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонднинг мукофотлари таъсис этилган. Аънаанага кўра БМТ, ЮНЕСКО, ЕХТ, ЮСАИДнинг мамлакатимиздаги ваколатхоналари, Словениянинг «Минтақавий мулоқот», Германия Халқ университетлари ассоциацияси каби халқаро ташкилотлар ҳам «Олтин қалам» танловида ўз мукофотлари билан қатнашади.

❖ **Пойтахтимиздаги «Туркистон» санъат саройида Тошкент тиббиёт академияси ташаббуси билан юкори курс талабалари иштирокида тадбир бўлиб ўтди.**

Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва унинг жойлардаги тузилмалари вакиллари, профессор-ўқитувчилар, талабалар иштирок этган тадбирда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев расмийликда 2017 йилнинг 5 январь ва 7 февраль кунлари бўлиб ўтган мажлисларда белгиланган вафалар, соғлиқни сақлаш тизимидаги муаммоларни ҳал қилиш ва соҳа ривожини янги босқичга олиб чиқиш билан боғлиқ бошқа долзарб масалалар муҳокама қилинди.

— Бу йил даволаш иши йўналишини тугатиб, умумий амалиёт шифокори дипломига эга бўлман, — дейди Тошкент тиббиёт академияси битирувчиси Сардор Султонов. — Таълим муассасамизда етти йил мобайнида соҳамиз бўйича чуқур билим олдик, жаҳон тиббиётининг илғор услубларини ўргандик. Зангиота туманидаги «Иттифок» кишлоқ врачлик пунктида амалиёт ўтадим. Келгусида ушбу шифо масканида ишлашни режалаштирганман. Аҳоли ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш, КВПда лаборатория-таҳлил имкониятларини янада кенгайтириш орқали халқимизнинг саломатлигини муҳофазалашга ҳисса қўлиш асосий мақсадимдир.

Тадбирда тиббий таълимни янада ривожлантириш, умумий амалиёт шифокорлари тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, таълим, фан, амалиёт ҳамкорлигини мустаҳкамлаш, олис ҳудудларда яшовчи аҳолига замонавий тиббий хизмат кўрсатиш сифатини оширишда ёш мутахассислар салоҳиятини оқилона фойдаланиш борасида фикрлашилди. Иш бевручи ташкилотлар бўш иш жойлари тўғрисида битирувчиларга маълумот берди.

❖ **Андижон шаҳридаги «Баркамол авлод» виллоят болалар ижодиёти марказида «Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор» шиори остида китоб ярмаркаси ўтказилмоқда.**

Андижон виллояти ҳокимлиги, Республика Маънавият тарғибот маркази, «Китоб олами» маънавий-маърифий савдо мажмуаси ҳамда «Ўздавкитобсавдотазминот» масъулияти чекланган жамияти ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда кенг жамоатчилик вакиллари, ёшлар фаол иштирок этди.

— Китоб савдоси ярмаркасида ўқувчиларим билан бирга келдим, — дейди Андижон қурилиш ва транспорт касб-ҳунар коллежи ўқитувчиси Умида Сотволдиева. — Бу ерда рангбаранг мавзулардаги китоблар билан танишиш ва улардан харид қилиш.

Ярмаркада савдолар нақд пул, пластик карточка ҳамда пул ўтказиш йўли орқали амалга оширилаётганлиги хариддорларга манзур бўлмоқда.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Навоийхонлар тухфаси

Ўқув муассасаларида ҳазрат Алишер Навоий таваллудининг 576 йиллигига бағишланган бадий кечалар, навоийхонлик тадбирлари алоҳида тадбир, айрича таъриф билан ташкил этилаётир.

Шайхонтоҳур туманидаги 320-умумий ўрта таълим муассасасида ўтказилган тадбирда ҳам тумандаги ўттиздан зиёд мактаб ўқувчилари жамланиб, шoir ҳаёти, ижодини саҳнада акс эттирдилар.

Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон фанлар академияси, Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси, Ўзбек Миллий академик драма театридан ташриф буюрган меҳмонларга ўқувчилар «Навоий» драмасидан «Алишер ва Гули», «Навоий ва Бойқаро» каби лавҳаларни, «Фарҳод ва Ширин», «Сабъи сайёрдан айрим ҳикоятларни саҳналаштириб, тақдим этдилар.

— Мактабимизда «Замин болалари» драма тўғрагимиз бор. Саҳнасини, тўққизинчи синф ўқувчилари билан бу тадбирга обдон тайёрландик, — дейди шу мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Баҳром Фозилов. — Хар йилги навоийхонлик, бобурхонлик байрамларида саҳна кўринишларини ўғил-қизларимиз шўнчалик мароқ билан ўйнайдиларки, хатто ўзим ҳам саҳна четида кузатиб, ҳайратимни яширолмайман.

Бундай кечалар ўқувчи юрагига, шуурига шеърят, адабиётнинг улкан залвори, сўз қудратини жойлаётгани, шубҳасиз, барчамизни қувонтиради. Бугун саҳнада Навоий ғазалидан икки мисра ўқиган бола, эртага катта-катта асарларини ҳам ўқиши, уқиши шубҳасиз.

320-мактабда ўтган навоийхонлик кечасида Шайхонтоҳур туманидаги ўттиз беш мактабнинг ўқувчилари ҳам бор маҳорат, истеъдодларини ашула, рақс, бахру байтлар орқали кўрсатдилар.

Шоира НОРЧАЕВА,
Пойтахтимиздаги 181-мактаб ўқитувчиси
В.ГРАНКИН олган сурат.

Аждодлар мероси маънавиятимиз асосидир

Юртимиздаги таълим муассасаларида Алишер Навоий ва Заҳриддин Мухаммад Бобур таваллуди саналарига бағишланган маданий-маърифий тадбирлар кўтаринки руҳда давом этаётир. Юнусобод туманидаги 260-мактабда ҳам ушбу муносабат билан «Назм ва наво» кечаси ўтказилди.

Тадбирда юкори синф ўқувчилари ҳазрат Навоий ҳаётидан ҳикоя қилувчи драмалар парча ижро этишди. Шунингдек, Мирзо Бобур ва Хонзода-Бегим сўхбатига асосланган саҳна кўриниши ҳам йиғилганларга манзур бўлди. Ўқувчиларнинг ғазал ва рубойларини ифодали, таъсирчан оҳангда

ўқиши, ғўзал рақсларни намойиш этиши кечага ўзгача шуқуқ бағишлади.

— Ўқувчиларимиз орасида ижодкор, истеъдодлилари кўп. Улар билан дарс ўтиш ҳам осон, ҳам мароқли. Чунки ўқувчилар адибларнинг ҳаёт йўлини қизиқиш асосида улар битган асарларнинг ҳам мазмун-

моҳиятини чуқур англашга ҳаракат қилади, — дейди мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Мухайё Сайидова. — Руҳият тарбиячиси бўлган бадий адабиётга ўқувчиларни дўст қилиш, буюк бобокалонларимизнинг маънавий меросини ёш авлод кўнглига синдириш биз педагоглarning бирламчи вазифамиздир. Мазкур адабий-бадий кеча шу эзгу мақсадга элтувчи кичик бир қадамдир.

Дилмурод ДЎСТБЕКОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Муносиб авлодлар эҳтироми

Чилонзор туманидаги 164-умумтаълим мактабида ўтказилган тадбирда буюк бобокалонларимизнинг ибратли умр йўли, хайрли ишлари, адабиётимиз ва тарихимизда тутган ўрнига алоҳида тўхталиб ўтилди, ёш авлодни ана шундай буюк аждодларга муносиб ворис этиб ўлгайтириш таълим-тарбия ишларининг асосий вазифаси экани таъкидланди.

— Адабиётимизни улкан бокқа қиёсласак,

Навоий ва Бобур ана шу боғнинг энг кўркям дарахтларидир, — дейди мактаб директори Г. Латипова. — Ёш авлодни улар қолдирган бой маънавий мерос билан таништиришда, мутолаага ўргатишда бу каби тадбирлар муҳим аҳамиятга эга.

Тадбирда тумандаги таълим муассасалари она тили ва адабиёт фани ўқитувчиларининг очик дарслари кузатилди.

Д.ТОШЕВА,
шу мактаб ўқитувчиси

Фуқаро мурожаати ўрганилмоқда

«Тадбиркор фаолиятини тамомлагандан сўнг солиқ органидан қарздорлик тўғрисида хат келди. Бу тўғрисида», «Ота-она вафотидан сўнг фарзандлар ўртасида уй-жой ва бошқа мол-мулк қандай тақсимланади?», «Келин ота-онанинг уйида доимий рўйхатда турган бўлса, кўёнинг мол-мулкига даъво қилиши мумкинми?»...

Миллий матбуот марказида ўтказилган матбуот анжуманида шу каби саволларга Тошкент шаҳри адлия бошқармаси ҳодимлари атрафли жавоб берди. Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили муносабати билан ташкил этилган тадбирда 2016 йилда адлия бошқармасига келиб тушган ариза ва шикоятлар ҳақида атрафли сўз юритилди.

— Ўтган йили пойтахтимиз аҳолисидан 324 та мурожаат келиб тушди, — дейди Тошкент шаҳри адлия бошқармаси бошлиғи Абдурахмон Сафоев. — Шикоятлардан 164 таси кўриб чиқилиб, тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва манфаатларига қарши қилиш, фаолиятга асосиз аралашш каби қатор қўнулубузилиш ҳолатлари аниқланиб,

айбдорларга қатъий чора кўрилди. Шунингдек, бошқарма ишонч телефони орқали қабул қилинган 320 та мурожаатнинг 299 таси ҳал этилди. Судларга қиритилган даъво аризалари натижада фуқароларга 236 миллион 682 минг сўм маслаҳат ундириб берилди.

Анжуманда фуқаролар сиёсий фаоллигини ошириш, оила мустаҳкамлигини таъминлаш, гиёҳвандликка қарши кураш, одам савдоси муаммолари ва аҳоли бандлиги масалалари юзасидан ҳам фикр-мулоҳазалар билдирилди.

Ҳасан МҲМИНОВ

2017-yil 18-fevral, № 14 (8975)

Халқда шундай ибора бор: «Боланинг ёмони йўқ». Аввал буни эшитсам ҳам маъносига унча тушунмасдим, чунки ҳаётда яхши-ёмон одам бўлганидек, бола зоти ҳам ҳар хил-ку! Унда бу ибора нима учун ва қайси вақтларда қўлланилади? Бу саволга педагогик фаолиятимни бошлагач, жавоб топдим.

Олий ўқув юртини таомлашим билан ўзим таълим олган мактабга ишга юборишди. Устозларим қаноти остида парвозга шайланаётганимдан мамнунман. Ўқувчиларим билан илиқ муносабат ўрнатиб, яқин дўст бўлиш ва улар кўнглида билим олишга ҳавас уйғотишим керак. «Уларга сирингни бериб қўйма», деди устозларимдан бири. Жиддий қиёфада ҳар бир ўқувчини ўзимимда тутишга ҳаракат қила бошладим.

Дарс жараёнида «тиқ» этган товуш эшитилмади. Ўзимча ҳар бир дарсни «буюк ҳар асар»га айлантиришни истайман. Бироқ ҳамма ишларим ҳам силлиқ кетаётгани йўқ. 9-«А»

«Боланинг ёмони йўқ...»

синф ўқувчилари ерга урсанг, кўкка сапчийди. Беш-олти нафари дарсга нукул кеч қолар экан. 5 дақиқалик танаффусда ҳам стадионни бир «изғиб» келишмаса, уморлари ёзилмайдди. Устига-устак менинг дарсим уларнинг жисмоний тарбия машғулотида сўнг бошланади.

— Қулоқсиз болалар, уларни бошқариш анча мушкул, — деди биология фани муаллимаси.

— Маҳкамроқ ушланг, — дея далда берди директор ўринбосари.

Миямда «Бу ўқувчилар анча безори экан» деган фикр шакллана бошлади. Кейинги гал кеч қолганда, уларга жуда қаттиқ танбех бердим: доска олдида тургазиб қўйиб, бисотимдаги энг «ширин» сўзлар билан сийладим. Дарсга ўз вақтида кириб, аллақачон баҳо олишга улгурган аълочиларни, яъни ўзим «яхши» деб ҳисоблайдиган ўқувчиларни ўринларидан

турғизиб рағбатлантирдим.

4-соатдан сўнг дарсим йўқ. Дафтар текширмоқчи бўлиб тургандим, уйдан хабар келиб қолди. Бир машина тайёр бетон аралашмасини тушириш керак. Кўча томондаги пахса деворни янгилamoқчимиз.

Qissadan hissa

Укам иккимиз ҳар куни бир машинадан аралашма қўйишни режалаштириб олган эдик. Раҳбарлардан рухсат олиб, уйга шошилдим. Иш яримлаб қолганда, дарслар тугади чоғи, кўча бошида ўқувчилар кўринди. Улар орасида отнинг қашқасига айланган 9-«А»даги болалар ҳам бор.

Дахлаб ҳали мен ибрат қилиб кўрсатган аълочилар гуруҳи етиб келишди. Чунки улар вақтини беҳуда сарфламасдан тезроқ уйга етиб боришни кўзлашади. Бизга бирин-кетин «Ассалому алайкум!», «Хорманг-

лар» деганча ўтиб кетишди. Мен уларнинг муомаласидан мамнун бўлдим. Бироздан сўнг ҳалиги — танбех эшитувчилар гуруҳи яқинлашди. Улар бизни иш устида кўриб, таққа тўхташди. Бир-бири билан кўз уриштириб олишгач, ўйлаиб ҳам ўтирмасдан сумкаларини бир четта улоқтиришди. Майкачан, шимларини тиззаларига қайириб, ҳай-ҳайлашимга ҳам қарамасдан ишга тушиб кетишди. Чо-рак соатда иш тугади. Мен лолу ҳайронман. Нима дейишни билмасдим, уларга «рахмат» айтдим.

Орадан кўп ўтмай, мактабимиз яқинидаги хонадонлардан бирида ёнгин содир бўлди. Жонларини хатарга қўйиб бўлса-да, ўзини оловга урганлар орасида ўша йигитчаларни кўриб, инсон ҳақида тезкор ҳукм чиқариш маъқул эмаслиги ҳақидаги хулосам яна бир бор ўз тасдиғини топди. Мен ўшанда «ёмон»

ўқувчилардан чинакам фидокорлик қандай бўлишини ўргандим. Улар сиймосида эл-юрт қорига ярайдиган асл инсонларни кўрдим.

Бало даф этилиб, барча уй-уйларига тарқалаётганда, уларнинг тутундан қорайиб кетган юзлари, жикқа хўл бўлиб кетган либослари, қолибларга хос ўткир нигоҳларига ҳавас билан боқар эканман, қалбимда уларга нисбатан уйғона бошлаган меҳр туйғусини янада чуқурроқ ҳис қилдим. Вужудидан кучга-гайрат уфуриб турган ўсмирларни тўғри йўлга йўналтириш ўқитувчиларнинг асосий вазифаси бўлиши кераклигини англаб етдим. Шундан бери «бисот»имдан «ёмон ўқувчи» деган жумлани чиқариб ташладим. Бола билан ишлайдиган педагог улар онгига қандай уруғ ташласа, ўша нарсани унинг истади. Зийкорнинг бисотида эса фақатгина эзгулик уруғи бўлиши шарт.

Тоҳир ОТАХОНОВ,
Марҳамат туманидаги
23-мактаб ўқитувчиси

Телевизорда ёшларнинг кийиниш маданиятига оид кўрсатув бўлаётти. Бошловчи студияга таниқли эстрада хонандасини таклиф қилди. Дастур меҳмони бугунги кунда йигит-қизларимиз орасида урф бўлаётган бачкана кийим-кечакларнинг миллий менталитетимизга умуман мос эмаслиги, қайтаги ўзимизнинг матолардан тикилган миллий либосларимиз бежиримлиги ҳақида гапирди. Бироқ кўрсатув сўнггида берилган дастур меҳмонининг мусиқий клипи... Гап шундаки, клипда тор, ярим яланғоч кийим кийиб, беўхшов хат-

Mulohaza

Ўқувчиларимизни ёт гоёлар ва «оммавий маданият» таҳдидларидан асраш мақсадида ташкил этилаётган турли талбир ва лойиҳалар ўз самарасини бермоқда. Жумладан, ҳар ҳафтада ўтказиладиган маънавият соати ва очик дарсларда кийиниш маданияти юзасидан тарғибот-ташвиқот амалга оширилади. Ҳар ойда икки марта малакали шифокорлар томонидан кийиниш гигиенаси, ёшлар орасида урф бўлаётган айрим

Кийим — инсон зийнати

ти-ҳаракатлар билан хиром айлаб, ашула айтаётган «санъаткор»нинг кийиниши мен сингари оила даврасида ўтирганларни хижолатга солгани тайин.

Мутахассисларнинг фикрича, ёшлар кўп ҳолларда кийинишда машҳур инсонлар — спортчилар, санъаткорлар, актёру актрисаларга тақдир қилар экан. Улар бундай «маданият»ни асосан ижтимоий тармоқлар, кўнгличор портал ва шоубизнес сайтларидан ўзлаштиришади. Ўша сизу биз ҳавас қилган машҳур инсонлар ижтимоий тармоқларда шунчалки «фаол»ки, кунора расмини ўзгартиради. Янги кийим кийган кунни 5-6 кўринишда селфига тушиб, интернетга жойлайди. Ёш мухлису мухлислар эса ўзи ёқтирган кишига ўхшашга ҳаракат қилишади.

Таълим муассасамизда ўқувчиларнинг мактаб формасига жиддий эътибор берилади. Шундай бўлса-да, баъзан жинси шим ёки калта юбка кийган ўқувчилар учраб қолади. Бундай пайтда синф раҳбарлари ва ўқитувчилар одоб-ахлоқ қоидасини бузган ўғил-қизлар билан тушунтириш ишлари олиб боришади. Бу ҳолат қайта такрорланса, болаларнинг ота-онаси чақиртирилади.

кийимларнинг саломатликка таъсири борасида тушунтириш ишлари олиб борилаётти. Ота-оналар мажлисида ўқувчилар учун қандай либослар мос қанақа кийимлар мумкин эмаслиги ҳақида маълумотлар берилмоқда.

Мактабимизда «Кийим — инсон зийнати» шиори остида мунтазам ўзқазиб келинаётган талбир ўқувчиларнинг кийиниш маданияти борасидаги билим ва кўникмасини бойитишда муҳим аҳамият касб этмоқда. Ушбу талбирда миллий ва жаҳон халқларининг кийиниш маданиятини ўқувчилар турли саҳна кўринишлари орқали намойиш этишмоқда. Ёнг муҳими, ушбу талбир айрим «қулоқсиз» ўқувчиларни тўғри йўлга солди. Муҳими, улар одми, бежирим кийим инсонга зеб эканини англаб етди, тенгдошлари сингари мактаб формасида келадиган бўлди.

Болага уни қил, буни қилма деган панд-насихатдан кўра, тарбияга оид турли кўрсатув ва фильмлар, талбиду учрашувлар, кўргазмалар дастурлар самаралироқ таъсир кўрсатишини шундан ҳам билиб олса бўлади.

Умид ХОЛМОНОВ,
Янгиер шаҳридаги
1-мактаб ўқитувчиси

Ҳар бири бир олам

Педагог нафақат илму маърифат улашувчи, балки психолог ҳам бўлиши керак. Шу боис, ҳар бир ўқитувчи таълим-тарбия жараёнида ўқувчининг оилавий аҳоли, яшаш муҳити, характери, мактабдан ташқари қандай жараён билан бандлигидан хабардор бўлган ҳолда ёндашиши лозим. Меҳнат фаолиятимда худди шу жиҳат диққат-эътиборимда туради.

Ҳамкасбим бетоб бўлиб қолди. Бир ҳафта унинг синфига дарс бериш менга юклатилди. Дахлаб ўқувчилар билан яқиндан танишдим, нималарга қизиқишини сўраб, характери ни ўргандим. Улар орасида тушқун ва маънос бир ўқувчи эътиборимни тортиди.

Боланинг руҳан эзиганининг унинг сўлгин нигоҳларидан сезиш қийин эмас. Дарсдан сўнг у билан холи қолиб сўзлашдим, «Сени қим ҳафа қилди?» деб сўрадим. У бошини эгиб, «Ҳеч қим...» дея жавоб қайтарди. Сўнг бироз ўйланиб, синфда иккимиздан бошқа ҳеч қим йўқлигига яна бир ишонч ҳосил қилиб, ичидаги дардини айтди...

— Отам ичиб келади, устоз!
— Шунақа дегин, ҳар доимми?
— Кўпинча.
— Жанжал қилса керак-да!
— Ҳа, кеча ҳаммаёқнинг тўс-тўполонини чиқарди!
— Сени урдими?
— Менга-ку қақиргани майли, бобомни сўкиб юборди. Қўлини кўтармоқчи эди, акам иккимиз тўхтади қолдик.

— Яхши иш бўлмабди!
— Нима қилишга ҳайронман, устоз!
— Сен руҳингни туширма! Мен отангни йўлга солиш чорасини кўраман! Ёнг муҳими, ҳар қандай вазиятда дарсдан қолма, топшириқларни уйдла! Акс ҳолда синфдошларингдан ортда қолишинг мумкин!

— Ҳўп бўлади, устоз! Ҳаракат қиламан!

Fikr

Унинг отасини қандай қилиб «тартибга қақирш» ҳақида ўйлаб қолдим. Маҳалла фуқаролар йиғинига мурожаат қилиб кўрсаммикан? Эртаси куни маҳалла оқсоқолига учрашдим. У киши боланинг оилавий муҳитидан хабардорлигини айтди. «Ота ичкилик домидан чиқолмай қолган. Маҳалла фаоллари унга кўп насиҳат қилганмиз. Энди боланинг ўқиши, тарбияси билан сиз кўпроқ шуғулланишингизга тўғри келади». Тушунарли. Бу ишнинг улдасидан чиққаним бўлсин! Унга шу кундан бошлаб ўз фарзандимдек муносабатда бўла бошладим.

Оиладаги носоғлом муҳит билан менинг эътиборим бир-бирига зид ҳолат бўлса-да, бола тушқунлик ҳолатидан халос бўлди. Уйда ота-онасидан кўрмаган меҳр-муҳаббатни у мактабда топди. Дили вайрон бўлган болага тўғри йўлни кўрсатиб ҳаётини қийинчиликларга бардошли бўлиш ҳақида тушунча берганим, унга сирдош, маслақдош бўлганим ижобий натижа берди. Тарбияга тамал тоши оилада қўйилади. Бу кўрғон тинч, осойишта, фаровон бўлса, бола яйраб-қувнаб ўсади, аксинча бўлса бола руҳан эзилади. Биз педагоглар ота-онасига қўшилиб, уни баттар эзмаслигимиз, унинг қалбига келажакка ишонч ва умид уйғотишимиз керак.

Дўсбек МУСАЕВ,
Бойвут туманидаги 36-мактаб
ўқитувчиси

Дикқат, танлов!**ЖУРНАЛИСТИКА СОҲАСИДА “ОЛТИН ҚАЛАМ” XII
МИЛЛИЙ МУКОФОТИ**

Илова

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси ва Журналистларни қайта тайёрлаш маркази қатор ташкилотлар билан ҳамкорликда миллий ва халқаро журналистиканинг энг юксак ютуқларини кенг оммалаштириш, ОАВ ходимлари фуқаролик позицияларини намоён этишлари учун шароит яратиш ҳамда журналистларда танкидий мушоҳада ва ижодий фаолиятга янгича ёндашувларни шакллантириш мақсадида “Олтин қалам” XII Миллий мукофоти учун халқаро танловни ўтказди.

3 май — Жаҳон матбуоти эркинлиги кунига бағишланган бу танловга 2016 йилнинг 31 мартдан 2017 йилнинг 31 мартгача — бир йил давомида газета ва журналларда чоп этилган, радио орқали эфирга узатилган ҳамда телевидениеда кўрсатилган ва интернет нашрларида берилган материаллар 2017 йилнинг 10 апрелигача қабул қилинади.

Танлов ғолиблари учун куйидаги мукофотлар таъсис этилган:

➤ **Журналистика соҳасида бош миллий мукофот**

Ғолиб махсус диплом, “Олтин қалам” кўкрак нишони, статуеткаси ва Ўзбекистон Республикасида белгиланган энг кам иш ҳақининг 200 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланади.

➤ **Асосий мукофотлар:**

Энг яхши журналистик материал учун миллий мукофот (телевидение — 1-, 2-, 3-ўринлар);

Энг яхши журналистик материал учун миллий мукофот (радио — 1-, 2-, 3-ўринлар);

Энг яхши журналистик материал учун миллий мукофот (босма ОАВ — 1-, 2-, 3-ўринлар);

Энг яхши журналистик материал учун миллий мукофот (интернет-журналистика — 1-, 2-, 3-ўринлар).

Биринчи ўринни олган ғолиблар диплом, “Олтин қалам” кўкрак нишони, статуеткаси ва энг кам иш ҳақининг 160 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланадилар.

Иккинчи ўринни олган ғолиблар диплом, “Олтин қалам” кўкрак нишони, статуеткаси ва энг кам иш ҳақининг 140 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланадилар.

Учинчи ўринни олган ғолиблар диплом, “Олтин қалам” кўкрак нишони, статуеткаси ва энг кам иш ҳақининг 120 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланадилар.

➤ **Рағбатлантирувчи мукофотлар учун номинациялар:**

ОАВда китобхонлик маданияти тарғиб қилинган энг яхши материал учун;
Чет эллик журналистнинг Ўзбекистон ҳақидаги энг яхши материали учун;
Энг яхши фоторепортаж;
Энг яхши матбуот хизмати.

Мазкур номинациялар ғолиблари диплом, “Олтин қалам” статуеткаси ва энг кам иш ҳақининг 50 баробари миқдорида пул мукофоти билан тақдирланадилар.

“Олтин қалам” танлови ғолибларини мукофотлаш, шунингдек, уни ўтказиш билан боғлиқ сарф-харажатлар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондининг молиявий кўмағида амалга оширилади.

Шунингдек, миллий ҳамкорлар ҳамда қатор халқаро ташкилотларнинг Ўзбекистондаги ваколатхоналари ва элчихоналар ҳам ўз рағбатлантирувчи мукофотларини таъсис этган (илова қилинади).

➤ **Танлов шартлари:**

Танловга теле-, радио-, босма материаллар ҳамда интернет нашрларида эълон қилинган ишлар тақдим этилади (5 тадан кам бўлмаслиги керак).

Телевидение бўйича видеоматериаллар, ахборот ташувчи воситанинг қандай кўринишда бўлишидан қатъи назар, 3 дақиқадан 30 дақиқачага бўлиши керак.

Радиоэшиттиришлар (CD, DVD дискда) 5 дақиқадан 30 дақиқачага бўлиши керак.

Матбуот ва интернет материаллари асл нусхада ёки кўчирма нусхада тақдим этилиши лозим.

➤ **Танловга юборилган материалларга куйидагилар илова қилиниши лозим:**

муаллиф ҳақида маълумотнома (объективка);
муаллифнинг турар жойи, уй ва иш телефонлари;
паспорт нусхаси.

Танлов ғолибларини тантанали мукофотлаш маросими 2017 йил 3 май — Жаҳон матбуоти эркинлиги кунини “Туркистон” саройида ўтказилади.

Мукофот бир шахсга такроран берилмайди.

Материаллар “Олтин қалам” танловига деб кўрсатилган ҳолда куйидаги манзилга юборилиши лозим:

100011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси, 3-қават.

Телефонлар: 244-64-61, 244-37-87.

www.journalist.uz

Миллий ҳамкорлар таъсис этган номинациялар Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши:

«Меҳнат муносабатлари мавзуси энг яхши ёритилган материал учун»;
«Ижтимоий шериклик мавзуси энг яхши ёритилган материал учун».

Ўзбекистон Мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш Жамоат фонди:

«Журналистика ривожига қўшган ҳиссаси учун»;
«Соғлом она ва бола йили» Давлат дастури ижроси ёритилган энг яхши материал учун».

Халқаро ҳамкорлар таъсис этган номинациялар Бирлашган Миллатлар ташкилотининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси ахборот маркази:

«Ўзбекистон ва БМТ ҳамкорлиги ёритилган энг яхши материал учун».

ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси:

«Ногиронлар ҳаёти мавзуси ёритилган энг яхши материал учун».

Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти:

«Ёшларни экстремизм ва терроризм каби радикал таъсирлардан асраш масалалари ёритилган энг яхши материал учун»;

«Мамлакатда давлат ҳокимияти органларининг очиқлиги ва ҳисобдорлигини ошириш ҳамда жамоатчилик назоратини ривожлантириш масалалари ёритилган энг яхши тахлилий материал учун».

Project HOPE (ЮСАИД дастури) (АҚШ):

«USAIDнинг сил касаллигига қарши кураш дастури доирасида сил касаллигининг олдини олиш ва даволаш масалалари ёритилган энг яхши материал учун».

D V V International (Германия):

«Катта ёшдагилар, айниқса, аёлларга таълим бериш, қўшимча янги хунар инсон ҳаёти яхшилланишига қандай ёрдам берганлигининг энг яхши намуналари акс этган материал учун».

“Минтақавий мулоқот” халқаро ташкилоти (Словения):

«ОАВ коррупцияга қарши курашда».

АҚШнинг Ўзбекистондаги элчихонаси:

«Халқ маданий меросини сақлаш масалалари ёритилган энг яхши материал учун»;

«Ўзбекистон ва АҚШ ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик мавзусидаги энг яхши материал учун».

ХХРнинг Ўзбекистондаги элчихонаси:

«Замонавий “Ипак йўли”нинг иқтисодий салоҳияти ҳақидаги энг яхши материал учун»;

«Ўзбекистоннинг хорижий мамлакатлар билан маданий-гуманитар алоқаларини мустаҳкамлаш (жумладан, Хитой билан) борасида олиб борилаётган ишлар ҳақидаги энг яхши материал учун»;

«Ўзбекистон Республикаси ва Хитой Халқ Республикаси ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик мавзусидаги энг яхши материал учун (икки мамлакат ўртасидаги дипломатик муносабатлар ўрнатилганлигининг 25 йиллиги муносабати билан)».

“Softline” халқаро ўқув маркази (Россия Федерацияси):

«Ахборот хавфсизлиги масалалари ёритилган энг яхши материал учун».

Тошкент шаҳар халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институти кафедралар бўйича вакант ўринларга танлов эълон қилади.

“Ижтимоий-иқтисодий фанлар” кафедрасига:

Кафедра мудири (фан доктори, профессор ёки фан номзоди, доцент) — 1, доцент (фан номзоди) — тарих — 1, иқтисод — 1, катта ўқитувчи (олий ёки магистр) — миллий ғоя — 1 — ўзбек, давлат ҳуқуқи асослари — 1 — рус, 1 — ўзбек.

“Педагогика, психология ва таълим менежменти” кафедрасига:

Кафедра мудири (фан доктори, профессор ёки фан номзоди, доцент) — 1, доцент (фан номзоди) — педагогика, психология — 1, катта ўқитувчи (олий ёки магистр) — педагогика — 1 — ўзбек, психология — 1 — ўзбек.

“Мактабгача, бошланғич ва махсус таълим” кафедрасига:

Катта ўқитувчи (олий ёки магистр) — бошланғич таълим — 1, мактабгача таълим — 1, махсус таълим — 1.

“Тил ва адабиёт таълими” кафедрасига:

Кафедра мудири (фан доктори, профессор ёки фан номзоди, доцент) — 1, доцент (фан номзоди) — она тили — 1, рус тили ва адабиёт — 1.

ти — 1, катта ўқитувчи (олий ёки магистр) — инглиз тили — 3, рус тили — 1.

“Амалий фанлар ва мактабдан ташқари таълим” кафедрасига:

Катта ўқитувчи (олий ёки магистр) — мусиқа — 1, тасвирий санъат ва чизмачилик — 1.

“Табийий ва аниқ фанлар таълими” кафедрасига:

Кафедра мудири (фан доктори, профессор ёки фан номзоди, доцент) — 1, катта ўқитувчи (олий ёки магистр) — информатика — 2.

Танловда қатнашишни хоҳловчилар танлов эълон қилинган кундан бошлаб 30 кун ичида куйидаги манзилга ариза билан мурожаат қилишлари мумкин:

Манзил: Тошкент шаҳри, Яққасарой тумани, Миробод кўчаси, 14-уй.

Мурожаат учун телефонлар: (0-371) 215-50-94, 215-52-94.

2017-yil 18-fevral, № 14 (8975)

ВЕГЕТАРИАНЛАР КЎПРОК ЯШАЙДИМИ?

АҚШда ўтказилган тадқиқот вегетарианларнинг гўштхўрларга нисбатан ўртача 12 йил кўпроқ яшашини исботлади. Бу ҳақидаги мақола "Trendy men" нашрида эълон қилинди.

"Sax Institute" йирик тадқиқот маркази 6 йил давомида австралиялик 260 минг кишининг статистик маълумотларини текширди. Бу вақт ичида 16 836 киши табиий сабабларга кўра ҳаётдан кўз юмган. Институт мутахассислари уларнинг турмуш тарзини таққослаб, гайриоддий ҳулосага келди.

Тўғри, вегетарианлик узок умр кўришга сабаб бўлмайди. У ҳолда нима учун аксарият бошқа тадқиқотлар бунинг аксини кўрсатмоқда?

Экспертлар ҳулосасига кўра, вегетарианлар одатда соғлом турмуш тарзига rioya қилади. Улар сархил мева ва сабзавотларни кўпроқ истеъмол қилиб, мунтазам равишда спорт билан шугулланади, спиртли ичимликлардан тийилди ёки умуман истеъмол қилмайди, ҳатто тамаки ҳам чекмайди.

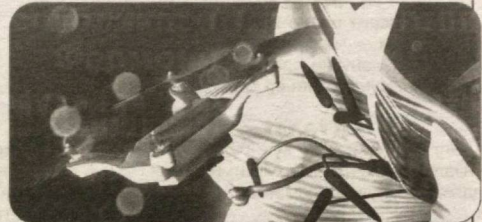
Буларнинг барчаси ҳаёт давомийлигига ихобий таъсир кўрсатади. Тадқиқот ҳулосаси шу бўлдики, вегетарианлик инсонга кўшимча умр кўшмайди, бироқ саломатлигини мустаҳкамлашда ўрни бекиёс.

Шу боис олимлар гўштни эҳтиёт бўлиб истеъмол қилишдан ташқари, саломатлик учун зарарли одатларни ташлаш ва спорт билан мунтазам шугулланишни тавсия этади.

ЧАНГЛАТАДИ, АММО ЧАҚМАЙДИ

"Chem" журналида ёзилишича, япониялик олимлар гулларга зарар етказмай кўна оладиган кичик квадроускуна яратди. Дрон чангни асалари каби ўсимликдан ўсимликка олиб ўтади.

Кўплаб гулли ўсимликлар аксарият кишлоқ хўжалиги экинларини чанглатадиган қанотли хашоратлар, масалан, асаларилар ёрдамига муҳтож. Бироқ бугунга келиб асалариларнинг табиий ҳаёт кечирishi мураккаблашиб бормоқда. Улар сонининг кескин камайishi ўсимлик гулларининг чангланishi билан боғлиқ жиддий муаммолар юзга келишига сабаб бўлмоқда. Шу боис Япониянинг "AIST" илмий-технологик институти ходими Эндзиро Мияко раҳбарлигидаги илмий гуруҳ мазкур муаммони роботлар ёрдамида ҳал этиш устида изланмоқда.

Олимлар лаборатория шароитида ўтказган тадқиқот давомида дрон ёрдамида бир неча ўсимликларни чанглатишга эришди. Энг муҳими, 15 грамм келадиган ус-латишга эришди. Энг муҳими, 15 грамм келадиган ус-латишга эришди. Энг муҳими, 15 грамм келадиган ус-латишга эришди.

куна гулга унинг нозик қисмларига зарар келтирмаган ҳолда жойлашган. Олимлар бундай сунъий чанглатувчининг автономлик даражасини оширишга доир ишларни давом эттирмоқда.

Фояга кўра, кичик видеокамералар ва GPS навигаторлар билан бир тармоққа бириштирилган бундай квадрокоптерлар ўз ҳаракатларини мувофиқлаштириши ва кўплаб ўсимликларни автоматик равишда чанглатиши мумкин. "Умид қиламизки, бу қурилма келажакда боғбонларимизга асаларилар сонининг қисқариб бориши билан боғлиқ муаммони ҳал этишда ёрдам беради", дейди Эндзиро Мияко.

СМАРТФОН КАМЕРАСИНИ ЯХШИЛАШ УСУЛИ

Гарвард университети олимлари ишлаб чиққан текис мета-линзалар смартфон ва бошқа қурилмаларда суратга олиш сифатини яхшилашга хизмат қилади.

"EurekAlert!" манбасида қайд этилишича, аънавий линзалар шиша ва ёруғлик ўтказувчи бошқа материаллардан ясаллади. Улар маълум бир даражада эгрлик радиусига эга. Смартфон қўлай бўлиб қўлиши ҳамда камералар телефон корпусидан бўртиб чиқмаслиги учун ишлаб чиқарувчилар йирик тизимларни жойлаштириш устида бош қотираётганди.

Олимлар яратган мета-линзалар титан оксиди устунларидан ташкил топган бўлиб, уни истаганча ингичкалаштириш мумкин. Бу каби линзалар ёруғлиқни бир нуктада акс эттира олиши билан аҳамиятлидир.

Иновацион линзалар анча ихчам ва вази ҳам енгил. Уларни ўрнатиш фото-суратлар сифатини яхшилаш баробарида қурилма қалинлигини камайтириш ҳамда хромил чегараларни йўқотиш имконини беради.

Бир неча ой муқаддам ушбу линзалардан фақат монохромли тизимларда фойдаланилган эди. Айни пайтда олимлар кўк-яшил спектр устида ишланмоқда.

САККИЗОЁҚЛАР — "ЎЗГА САЙЁРАЛИК"

Чикаго университети олимлари тадқиқот натижасида саккизоёқлар бошқа сайёра вакили, деган фикрга келди. Олимлар саккизоёқларнинг ДНҚсини таҳлил қилиб, бу жонзотларнинг илк яшаган жойи Ер сайёраси бўлмаган, деган ҳулосани илгари сурди.

"Nature" журналида қайд этилишича, мазкур турдаги саккизоёқ гени ақлбодар қилмас мураккабликка эга. Чунки у 33 мингта оксил-кодловчи гендан ташкил топган, бу эса инсон организмидаги шундай генлардан бир неча маротаба кўпроқ, демакдир.

Олимларнинг айтишича, нафақат инсон организми, балки келиб чиқishi сайёрамизга хос бирорта жонзот бундай кўрсаткичга эга эмас.

Тадқиқотчилар шу маълумотларга таяниб, саккизоёқлар бошқа махлуқлардан фарқли ўларок, сайёрамизнинг "туб вакили" бўла олмади, дейишмоқда. Бироқ уларнинг қардан ва қай тариқа келгани ҳақидаги саволга жавоб ҳали топилмади.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ тайёрлади.

Абдуллаева Васида Каримбековнанинг 14.00.18 — Психиатрия ва наркологиya ихтисослиги бўйича «Героин гиёҳвандлигининг клиник-патогенетик асослари ва унинг терапевтик услубларини такомиллаштириш (клиник-экспериментал текширув)» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Тошкент врачлар малакасини ошириш институти ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 14.07.2016 й. 19.01 рақамли илмий кенгашининг 2017 йил 3 март куни соат 14:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Мирзо Улуғбек тумани, Паркент кўчаси, 51-уй. Телефон: (0-371) 268-17-44; e-mail: info@tirmе.uz.

Ирисбекова Мавлуда Наринбаевнанинг 08.00.11 — «Маркетинг (иқтисодиёт фанлари) ихтисослиги бўйича «Маркетинг тамойиллари асосида транспорт хизматлари бозорини оптималлаштириш» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси ва Тошкент молия институти ҳузуридаги 14.07.2016 й. 13.01 рақамли илмий кенгашининг 2017 йил 10 март куни соат 15:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100000, Тошкент шаҳри, Мовароуннахр кўчаси, 16-уй; e-mail: info@bfa.uz. Тел.: (0-371) 237-53-25, факс: (0-371) 237-54-01.

Садиков Расул Рустамовичнинг 14.00.21 — Стоматология, 14.00.27 — Хирургия (тиббий фанлари) ихтисослиги бўйича «Юз ва қўл-оёқ хавфсиз қон-томир ўсмалярини ташхислаш ва даволашда янги ёндашувлар» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Тошкент тиббий академияси ҳузуридаги тиббий фанлари доктори илмий даражасини берувчи 14.07.2016 й. 17.01 рақамли илмий кенгашининг 2017 йил 2 март куни соат 13:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100105, Тошкент шаҳри, Олмазор тумани, Форобий кўчаси, 2-уй. Тел./факс: (0-371) 150-78-25; e-mail: tta2005@mail.ru.

Қисқа туташув катта талофатга сабаб

Хонадонларда ёнғиларнинг аксарияти электр симларининг қисқа туташуви натижасида юзага келади. Мазкур жараён бир нечта электр энергиясида ишловчи ускуналар бир пайтда электр тармоғига уланганда ва ишнотда ўтказилган электр симлари қизиши натижасида рўй беради.

Ўз вазифасини бахариб, ярқисиз холга келиб қолган электр токи тақсимлагичи ўрнига қаршилиққа бардошлилигини кескин оширувчи, кескин юзаси катта бўлган электр сими ўрнатилса, қисқа туташув юзгага келиб оқибатда ёнғин содир бўлади.

Халқимизда «Оловнинг бир чўғи ҳам олов» деган нақл бежиз айтилмаган. Бинобарин, унинг майда зарраси ҳам назоратсиз ёки эътибордан четда қолгудек бўлса, мисли қўрилмаган талофатларни келтириб чиқариши мумкин. Ҳар йили ёнғинлар дунёда минг-

лаб инсонлар ҳаётига зомин бўлмоқда, боз устига катта миқдорда моддий зарар етказмоқда. Мамлакатимизда ёнғин хавфсизлиги талабларига қатъий rioya этиш бўйича ўтказилаётган тадбирлар бундай бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олишда ўз самарасини бермоқда.

З.АКБАРОВ,
12-ХЕХ алоҳида пости
смена бошлиғи, капитан,
Б.НОРБЎТАЕВ,
ИИБ Ёнғин хавфсизлиги олий
техника мактаби курсанти

Қадрли Азиза Хўжамбердиева!

Сизни кутлуг 45 ёшингиз билан чин қалбдан муборакбод этамиз.

Бошланғич таълим ўқитувчиси сифатида ёш авлодни баркамол этиб тарбиялашга қўшаётган ҳиссангизни қадрлаймиз. Қатор йиллардан буён олиб бораётган педагогик фаолиятингиз давомида кўплаб шогирдлар тайёрладигиз. Ўқувчилар сиздан илм-маърифат ўрганиб, ҳаётда ўзларининг муносиб ўринларини топишмоқда. Сиз педагогик жамоа орасида талабчан устоз, оила давраида меҳрибон она сифатида катта обрў-эътиборга эгасиз.

Шарафли ва машаққатли фаолиятингизда улкан зафарлар тилаймиз. Доимо меҳнатингиз самарасини кўриб, оила аъзоларингиз, ҳамкасбларингиз ва шогирдларингиз бахтига соғ-омон бўлинг.

Хурмат ва эҳтиром билан
Жиззах вилояти Бахмал туманидаги
78-ИДУМ жамоаси ва ақинларингиз.

МЕЪЁР

Хеч нарсага парво қилмай яшайдиган одам — ғирт аҳмоқ. Ҳар нарсага шубҳаланувчи одам эса — телба. Чунки дунёда меъёр бор.

ҚўЛААР

Ўнг қўл ёки чап қўл бўлишининг унчалик аҳамияти йўқ. Мухими, ўртадаги ҳаво бўлиб қолмаслик.

ҒИЙБАТ

«Ғийбат» аталмиш қора жўмракдан ҳамиша ифлос сув оқиб туради. Унга юзингизни юва кўрманг. Кейин тоза бўлиши қийин.

ОНА ЕР

Тупроқ — азиз, тупроқ — муқаддас. Лекин у шу қадар хокисор ва сахийки, қанча топтамайлик «миқ» этмайди. Бағрини ўйиб озор берганларга ҳам нозу неъматларини ҳада этишни қўймайди. Унинг ҳиммат билан очиб турган кучоғини заҳар-зақум билан тўлдирмайсиз, кулиб турган юзига тўпурмасиз ва...

У эса шунда ҳам жим, шунда ҳам бизга кучоғини очаверади, очаверади, очаверади...

ТОШЛАР

Оёқ остида ётган тошларга ҳеч эътибор берганмисиз? Шу тошлар рақобатлашиб қолса борми... Бир кунни шундай бўлди. Ким зўр дея бахслашиб қолди. Биринчи бўлиб тухмат тоши осмонга сапчиди. Тўғри йўл четидан қўлмакка тушди. Ҳар икки рақиб «мўлжалда адашди» дея хурсанд бўлди. Аммо қўлмак ичиданги балчиқ ўтиб бораётган йўловчининг юзи, кийимини ифлос қилди. Иккинчи бўлиб осмонга сапчиган нафрат тоши эса бошқа бир йўловчининг бошини ёрди. Ҳасад тоши бўлса навбат келганини эслатишса ҳам жойидан жилмади. Уни енгилди деб ўйлаган шериклари мактана бошлади:

— Кўрдингларми, — гердайдди тухмат тоши. — У кийимларини, юзини

тозалагунча анча муддат ўтади. Аммо доғи барибир қолади.

— Кийим нима бўпти? — унинг сўзини бўлди нафрат тоши. — Юздаги доғ ҳеч гапмас. Ёрилган бошни даволаш учун қанча вақт ва маблағ кетади. Мухими, режадаги ишлари ортага сурилади. Мен ғолибман.

У сўзини тугатар-туғатмас йўлда ҳасад тоши ётганидан беҳабар бахтли жуфтликдан бири унга қоқилиб, қўлмакка ағдарилди. Уни ушлаб қоламан деган жуфти эса тошга боши билан тушди. Мақтаниб турган ҳар икки тош жим бўлиб қолди.

Қиссадан ҳисса: писмайиб турган ҳасадгўйлардан эҳтиёт бўлинг.

ҚАЙТАР ДУНЁ

Душанба кунни эди. Бир ташкилотда муҳим ишим борлиги сабаб, вақтли йўлга тушдим. Икки кундан буён ёғаётган ёмғир йўлларда ҳалқоб-ҳалқоб қўлмак ҳосил қилган. Йўловчилар сув сачратиб ўтаётган машиналардан паналаб юришга ҳаракат қилишди. Манзилга етай деганимда, эгнимга сачраган лой аралаш ёмғир сувидан таъбим хира бўлди. Бу ҳам етмагандек, қалин булут туфайли ҳўмрайиб олган осмон ҳам кайфиятимни бузди. Аксига олиб кутган одамим ҳам жуда кеч келди. Эрталабки дилхиралик билан икки соатдан ортиқроқ кутиш алами мени «портлатиб» юборди.

— Ишга вақтида келиш кераклигини ўргатишмаганми? — дедим киноя билан хизматчи аёлга.

— Кечиринг, опа, кичигимнинг иситмаси чиқиб, шифохонага ётқизган эдик. Бугун душанба бўлгани учун ишдан рухсат олиб кетай, дегандим. Аёлнинг қайта-қайта узор сўраши ҳам, гап қайтармай ҳожатини чиқариб бергани ҳам жажлим-

дан туширмади. Керакли ҳужжатни қўлимга тутқазар экан, яна узор сўради. Қўлидан қоғозни олдим у раҳмат ҳам демай чиқиб кетдим.

Шошилиб кетаётсам, йўлимдан чиққан кучук менга қараб ҳўра бошлади. Унинг кўзлари ғазабга тўла эди. Беихтиёр «Нима айбим бор?» деган савол бошимда айлана бошлади. Шунда беихтиёр бироз олдинги ҳолат ёдимга тушди. Тунни билан бемор боласининг бошида ўтириб, яна ўз хизмат вазифасини ҳам унутмаган аёлга қарата айтган аччиқ гапларим худди шу кучукнинг бесабаб ҳуришига ўхшаб кетди.

ИНТИЛИШ

Осмонга интил, лекин сапчима. Сапчисанг, балки тезроқ етарсан. Аммо узоқ муддат қола олмайсан. Қайтиш йўли йўқ бўлгани сабаб, йиқилишинг ва қаттиқ озор топишинг мумкин. Яхшиси, заминга ҳурматда бўл, у сени аста-аста юксакка кўтарди. Мабодо қайтсанг ҳам эъзоз билан кутиб олади.

ЮРАК

Яна хуруж қилган юрагимни тинчлантириш мақсадида кўксимни силанганча ҳолсизланиб ўтирганимни кўрган бир «дўстим»нинг пичинги қўлоғимга чалинди: «Қачон қарама, юрагини ушлайди. Дунёнинг ишлари менсиз битмайди деб ўйласа керак-да. Мана, мен сира сикилмайман. Юрагим ҳам зўр. Ҳатто унинг қаердалигини ҳам билмайман».

Ўзим зўрга ўтирибману, унга раҳим келиб кетди. Одам юраги борлигини ҳар замонда бўлса ҳам эслаб тургани яхши. Унинг қаердалигини билмайдиганлардан Худо сақласин.

ХАТО

У ишга кирганида ўттиз ёшларда эди. Ўзи ҳақидаги миш-мишлар бу ерга ҳам қўшиб-чатуви «чеварлар» орқали етиб келгани боис, кўпчилик уни ҳушламайгина қабул қилди. Лекин тез орада ҳушмуомалалиги, тадбиркорлиги, ишбилармонлиги билан жамоа орасида ҳурмат-эътибор қозонди, жамоадолларининг меҳрига сазовор бўлди. Аста-секин эски гаплар унутилди. Мансаб ва обрў пиллапоёлари билан илгарилар бошлади.

Шундай кўтарилишларнинг бирида уни кимдир чалиб юборди. Ёмон йиқилиб, бурни қонаганига ачинган ҳамкасбларидан бири ҳамдардлик билан сўради:

— У ким эди? Нега сизни чалиб юборди?

— У менинг ёшлиқдаги арзimas хатом эди. Ортимдан қолмай, қаерда бўлсам панд бермоқда. Унга йўлиққан, чап бера олмай қолган куминга умрбод пушаймонда ўтмоқдаман, — деди афсус билан у.

ДАРЗ ВА АРАЗ

«Дарз» сўзи ёриқ, синиқ маъноларини билдиради. «Араз» эса икки кишининг бир-биридан ҳафлашуви ҳисобланади. Менга негадир икки сўзнинг ўзаги «арз», яъни «шикоят» деган маънони ағлатаятгандек туюлади. Ўйлаб кўринг, аразли одамларнинг муносабати билан дарз кетган буюмининг икки бўлаги бир-бирига ўхшаб кетмайдими? Дарз кетган буюмга тегилса, ёриқ жой кенгайганидек, аразлашиб қолганлар орасига тушган ҳар бир ортиқча гап ҳам уларнинг муносабатини тобора совуқлаштиради. Дарзин кенгайтирмаслик учун буюмга қўл теккизмаслик ва муносабатлар орасидаги аразни узоқ ушламаслик керак. Йўқса, лаҳзалар, дақиқалар чуқурликка «барака» киритаверади.

КАРИМАБЕГИМ

Фарғона вилояти

Ижодкор ёшлар клуби

ёш қаламкашларга қанот бахш этмоқда

Педагогик тажрибам асосида айтишим мумкинки, бўлажак мутахасссларнинг қобилиятини аниқлаб, иқтидорини ривожлантириб бориш ҳам муҳим. Албатта, биринчи даражали вазифамиз, дорс бериш, шунга моёш оламиз. Аммо талабаларнинг интилиши, қизиқишини қўзатиб, маслаҳат ва тавсиялар бериб, орзу-умидлари рўёбга чиқишига қўмаклашиш ҳам нафақат тарбиявий, балки таълимий аҳамиятга молик.

Талантни излаб топиш, уни том маънода кашф этиш, ўсишига шароит яратиш зарур. Ҳар бир педагог бу нарсага эътибор бермоғи лозим. Қолаверса, танлов ва бошқа тадбирлар уюштириш орқали уларнинг бўш вақти мазмунли ўтишини таъминлашга ҳам эришилади.

Мен ёшлар тарбияси ҳақида қайгуриб, бу борада нимадир уюштиришга ҳаракат қилиб, топгандек бўлдим. Бунга бир воқеа сабаб бўлди.

2001 йил декабрь ойи эди. Раҳбарлигимда битирув-малакавий иши ёзаётган Альбина Фотиҳова исмли қиз менга мурожаат қилди: «Диплом ишимни шеър билан ёзсам, нима дейсиз? Менимча, бу мавзунинг фақат шеър тарзда ёритиш мумкин!». У «Женские характеры в романе Л. Толстого «Анна Каренина» деган мавзуда излашни бошлаган эди. Шу пайтгача Альбина шеър машқ қилиб юришини билмас эканман. Устоз-шогирд ўзаро

фикр алмашган, интилишни маъқулладим. Шогирдим битирув-малакавий ишини аёлга ҳимоя қилди.

Шу кундан бошлаб қатъий қарорга келдим: «Модомки, талабаларимиз орасида шундай қобилиятлилар бор экан, вазифамиз — уларни қўллаб-қувватлашдан иборат! Бунинг учун тегишли ташкилий ишни амалга ошириш зарур!».

Тез орада шеърят клуби туздик. Бунда дастлаб ўзим сабоқ берадиган рус филологияси ҳамда инглиз тили (русийзабон) гуруҳлардан 10—15 нафар ҳаваскор қатнаб туришди. Биринчи оммавий тадбиримиз Халқаро хотин-қизлар байрамига бағишланди ва 2 март кунни ўтказилди.

Клубимиз тарихи мана шундай бошланган эди. Ўшандан буён 2 март ижодкор ёшлар клуби ташкил топган сана ҳисобланади. Уни «Заветная Лира» деб номладик. Пушкиннинг ушбу гўзал ибораси ёшлар учун илҳом рамзига айланди. Кейинроқ

«Заветная Лира — Муқаддас Лира» қўшалоқ ном остида фаолият кўрсатишда давом этди (Аслида бизда нафақат рус ва ўзбек, балки инглиз, немис, француз тилларида ижод қиладиганлар ҳам бор).

Дастлаб филология факультети талабалари иштирокида бошланган фаолиятимиз кейинчалик қўшни олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари, умумтаълим мактабларининг ҳаваскор қаламкашлари билан кенгайди.

Ёзувчилар уюмаси Наманган вилояти бўлими раҳбари Зиёвуддин Мансур таълифи билан «Заветная Лира — Муқаддас Лира» қатор йиллардан бери вилоят ёзувчилар уюмаси билан ҳамкорлик қилди.

Иқтидорли ёшлар билан қатъий режа асосида иш олиб бориш натижасида ўндан ортиқ номинацияларда уюштирилган танловларимизнинг географияси ҳам кенгайди. Шу кунгача ғолибларнинг асарларидан тузилган 6 та альманах (тўплам) эътирофга сазовор бўлди. 20 дан ортиқ шеърли тўплам чоп этилди.

Таъкидлаб ўтиш зарур, режали ўқув-семинарлар, ижодий учрашувлар, оммавий

танловлар, тўпламлар чоп этиш каби иш усулларимиз қатори ёшлар билан индивидуал ишлашга, суҳбатлар ўтказиб боришга ҳам эътибор берамиз: қўлёзмами ёки янги нашрдан чиққан китобми эътиборимиздан четда қолмайди. Ёшлар ижодидан намуналарни ҳам матбуотга тавсия қилиб, чоп этилганларини қўзатиб боришни вазифамиз деб ҳисоблаймиз. Шу кунгача вақтли матбуотда ёшларимизнинг 200 дан ортиқ шеър, ҳикоя, таржима, мақолалари эълон қилинди.

«Заветная Лира — Муқаддас Лира» клуби 2013 йилга келиб «Лирик лаҳзалар» ижодкор ёшлар клубига айланди. Янги мақомдаги биринчи йирик тадбир 2014 йилда Ўзбекистон халқ шоири Муҳаммад Юсуф таваллулига бағишланган вилоят микёсида ўтказилган танлов бўлди ва ғолибларнинг асарларидан тузилган (7,5 б.т.) альманах чоп этилди.

Клубимизда ёш қаламкашларнинг китоблари, туркумлари тақдимида алоҳида эътибор берилди. Шохсанам Эрманбетованинг «Довуччадан қолган ҳисларим», Турсунбой Ортиқованинг «Ойдин орзулар», Хуршида Нишонвананинг «Ши-

рин азоб», Зиёда Расулованинг «Қирларга сизмаган қизғалдоқ», Абдорбек Тошматовнинг «Дилдаги наволар», Тўхтамирза Тўраевнинг «Мухаббатнома», Мафтуна Абдуллаеванинг «Қидир мени орзуларингдан» номли китоблари ҳамда Нигора Мирзаева, Мавлон Абдусаматов, Гавҳар Ҳабибуллаева, Феруза Йўлдошеванинг туркумлари тақдими ёшлар қалбида сезиларли ёш қолдирди.

Клуб аъзолари ижодини янада кенг тарғиб қилиб бориш мақсадида «Мухбир» номли тўғарақ ҳам ташкил этдик. Унга журналистикага қизиқувчи ёшлар жалб этилди. Тўғарақнинг тўрт йиллик фаолияти давомида матбуот ходимлари билан тез-тез учрашувлар ўтказиб турдик, ўз навбатида вилоятимиз матбуот органлари ёшларни ишга жалб қила бошлашди. Чунончи, бугунги кунда Сурия Магдеева, Элёр Абдуллаҳамидов, Анастасия Лебедева, Камола Усмонова, Гулҳебра Нурматова, Темур Мамажонов оммавий ахборот воситаларида муваффақият билан ишламоқда.

Кодиржон НОСИРОВ,
НамДУ доценти

2017-yil 18-fevral, № 14 (8975)

Аёл мураббийлар сафи кенгаймоқда

Юртимизда хотин-қизлар спортини ривожлантириш, спорт билан шуғулланишни аҳолининг кундалик ҳаёт тарзига айлантириш ва шу орқали аёллар саломатлигини асраш, уларда ўз соғлиғига масъулкини кучайтириш ҳамда миллат генофондини яхшилаш каби масалалар устувор вазифаларга айланган. Мураббий хотин-қизлар сафини кенгайтириш, ушбу жараёни янги босқичга кўтариш йўлида қатор ишхотлар олиб борилаётир.

Бу борада мамлакатимизда жисмоний тарбия ва спорт соҳасида юқори малакали мутахассислар тайёрлаган ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтининг ўрни алоҳида. Мазкур илм даргоҳини ҳозиргача 20 мингга яқин талаба тамомлаган бўлиб, уларнинг кўпи ўқитувчи ва мураббий сифатида ишлаб, ёшлар орасида соғлом турмуш тарзини шакллантириш, оммавий спортни ривожлантиришга ўз ҳиссасини қўшмоқда.

— Институтимизда 2006-2007 ўқув йилидан бошлаб хотин-қизлар спортини ривожлантириш йўналиши бўйича қабул эълон қилинди, — деди ЎзДЖТИ маънавий-ахлоқий тарбия ишлари бўйича проректори Нодир Фафоров. — Дастлаб барча вилоятлар кесимида 220 нафар талаба қиз қабул қилинган бўлса, бугунга келиб уларнинг сони 280 нафарга етди. Ушбу йўналиш бўйича таълим олган 1000 дан зиёд қизларимиз ўқишни тамомлаб, замонавий спорт мажмуалари, мактаблар, академик лицей, коллежларда дарс бермоқда. Аёл мураббийларимиз кўмағида нафақат пойтахтда, балки Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардаги олий таълим муассасаларида ҳам хотин-қизлар спортини йўналишига қизиқишни ошириб бормоқдамиз. Ҳозир институтимизда 1100 дан зиёд талаба қиз тахсил олади. Асосийси, уларнинг кўчилиги турли нуфузли мусобақаларда муваффақиятга эришмоқда.

Чиндан ҳам, мамлакатимиз истиклолга эришган илк йилларда қизларнинг спорт билан мунтазам шуғулланиши камёб ҳодиса эди. Ҳозирга келиб эса, спортнинг деярли барча турларида хотин-қизларимиз ўз мавқеига эга.

Мазкур ҳаракатнинг янада фаоллашиши, албатта, малакали мураббийларга боғлиқ. Аёл мураббийларни тайёрлаш борасида Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтида ишлар самарали йўлга қўйилган. Институтда машгулотларни сифатли ўтказиш учун барча шарт-шароит бор. Ўзaro беллашувлар ҳамда турли миқёсдаги чемпионатларда талаба қизлар ўз маҳоратини намойиш этиб, ғолиб ва соvrиндор бўлишарти.

Талабалар фақат спортда эмас, балки турли фанлар бўйича ўтадиган кўрик-танловлар, фестивалларда ҳам фаол. Масалан, талаба қизлар орасидан 9 нафари Зулфия номидаги давлат мукофоти соҳибаси, 12 нафари Ибн Сино номидаги давлат стипендиантидир. Қолаверса, шогирдлариға спорт борасида ҳам ўрнат бўлаётган аёл профессор-ўқитувчилар олий таълим даргоҳлари педагоглари ўртасидаги спартакиадада муваффақиятли иштирок этади.

— Олий таълим муассасамизда қизлар учун алоҳида замонавий қулайликларга эга бўлган талабалар тураржойи мавжуд. У ерда 221 нафар талаба қизнинг яшashi, машгулотлар ўтказиши, ўқиши учун шароитлар яратилган, — деди институтнинг Хотин-қизлар кўмитаси раиси Хулқар Аҳмедова. — Институтимизда қизларнинг нафақат жисмонан, балки юксак маънавиятли бўлиб камол топиши учун турли суҳбатлар, учрашувлар уюштирамиз. Ҳар бир факультет қошида Хотин-қизлар кўмитаси кенгаши фаолият юритади. Шу билан бирга, талаба қизларимиз иштирокида «Соғлом она — соғлом бола» дастури доирасида саломатликни муҳофаза қилиш, шахсий гигиена ва тиббий муолажаларни яхшилаш, Ватанга муҳаббат туйғуларини камол топтириш борасида жонли мулоқотлар ташкил этилмоқда.

Шунингдек, таълим даргоҳи илмий-педагогик билимларни ривожлантириш мақсадида институт профессор-ўқитувчилари билан Германиядаги Лейпциг университети, М.В.Ломоносов номидаги Москва давлат университети, Россия давлат жисмоний тарбия, спорт ва туризм университети, Франциядаги дзюдо институти, Япониядаги «Кадокан» дзюдо институти, Грециядаги спорт институти, Исроилдаги жисмоний тарбия ва спорт институти, Санкт-Петербург шаҳридаги

П.Ф.Лесгафт номидаги жисмоний тарбия университети, Қозоғистон спорт ва туризм академияси, Кореянинг Данкүк университети, Украина жисмоний тарбия ва спорт миллий университети ва бошқа таълим муассасалари профессорлари ўртасида ҳамкорлик йўлга қўйилган. Бу алоқалар ўз навбатида дунёқараши кенг, замонавий, илғор ҳамда малакали мураббийлар сони орттишига хизмат қилмоқда.

Институтда талаба қизларнинг спортга бўлган иштиёқини ошириш, уларнинг дарсдан бўш вақтини мазмунли ўтказиш мақсадида турли тўғарақлар ҳам ташкил этилган. Тўғарақ аъзолари ўртасида мусобақа ва беллашувлар мунтазам ўтказилади. Мусобақалар ёш спортчиларнинг иродасини тоблаб, ўзига бўлган ишончини мустахкамлайди. Мухими, ҳар бир талаба қиз ўзи танлаган йўналиш бўйича назарий ва амалий билимларни эгалламоқда.

— Тазквондо билан шуғулланишни бошлаганимда кўпчилик қаршилиқ қилган, — деган гап бошлади Ўзбекистон терма жамоаси аъзоси Дилфуза Холбўтаева. — Ҳатто қиз болага бу спорт тўғри келмайди, деганлар ҳам бўлган. Аммо ўз олдимга қўйган мақсадимдан оғишмадим. Мен учун отамнинг розилиги кифоя эди. Қизиқишимни кўриб, «Ўқишда ҳам баҳоларинг аъло бўлсагина, руҳсат бераман», деди. Шундан буён отамга берган ваъдада туриб, ўқишни ҳам, машгулотларни ҳам бирдек олиб борапман.

Астойдил интилган инсоннинг парвози юксак бўлади. Дилфуза ҳам ўз истеъдоди ва меҳнаткашлиги туйғайли Зулфия номидаги давлат мукофотиға сазовор бўлди.

Давлатимизнинг хотин-қизлар спортига бераётган юксак эътибори ва бекиёс ғамхўрлиги институтда таълим олаётган талаба қизларнинг парвозига қанот бермоқда. Улар ўз мақсадлари сари дадил интилишга ўрганаёпти. Зеро, таълим сифатини ошириш йўлида ҳамжихатликда фаолият юритаётган институт жамоасининг асл муддаоси ҳам жамиятимизда соғлом турмуш тарзи қарор топиши, жумладан, қизларни ҳам кенг кўламда спортга жалб этиш, малакали, ўз мустақил фикриға эга, изланувчан, ҳаракатчан мураббий ва мутахассислар тайёрлашга йўналтирилган.

Шоҳсанам МАХМУДОВА

Қўқон шаҳридаги 12-умумтаълим мактабида 2016 йилда Бразилияда бўлиб ўтган ёзги олимпиада ўйинлари соvrиндори, бокс бўйича жаҳон чемпионати кўмуш медали, "Ўзбекистон ифтихори" фахрий унвони соҳиби Бектемир Мелиқўзиев ва унинг устозлари иштирокида учрашув ташкил этилди.

Чемпион чўққиларга чорлади

Меҳмонлар дастлаб мактаб ҳаёти ва спорт зали, майдончаларида ўқувчиларға яратилган шароитлар билан танишди. Шундан сўнг мактаб фойеида ижодий ишлар кўргазмаси ҳамда умидли спортчиларимизнинг кўргазмали чиқишлари намойиш этилди.

Тадбир давомида Бектемир Мелиқўзиев ўзининг болалик дамлари, спортга илк қадами, устозлари ҳақида гапириб берди.

— Биз, ёшлар — Ўзбекистондег гўзал юрт фарзандлари, олдимизға қўйган барча олий мақсадларимизға етиш учун кенг имкониятларға эгамиз, — деди Б.Мелиқўзиев. — Мен ана шундай имкониятлардан фойдаланаётган ёшлардан бириман. Халқаро ареналарда мустақил юртимиз байроғи юқори кўтарилган паллада ота-онам, устозларим дуоси, халқимиз ишончини оқлаганимдан қувонаман, янги мусобақаларға куч-қувват, илҳом оламан. Сизлар ҳам ўз орзу-мақсадларингиз сари интилинг, ҳеч қачон ортға чекинманг.

Мансур КОМИЛОВ,

Қўқон шаҳридаги 12-мактаб директори-нинг ўқув-тарбия ишлари бўйича ўринбосари

«БАРСА» ЕЧЛДАН ДЕЯРЛИ ЧИКДИ
Футбол бўйича клублар ўртасидаги энг нуфузли турнир — Европа чемпионлар лигаси нимчорак финали ўйинлари доирасида дастлабки ҳафтаға мўлжалланган учрашувлар бўлиб ўтди.

«Eurosport» манбасида қайд этилишича, французларнинг «ПСЖ» клуби ва испанларнинг «Барселона» жамоаси ўртасидаги биринчи матч қутилмаганда парижликларнинг йирик 4:0 ҳисобидаги ғалабаси билан яқунланди. Айтиш мумкинки, энди У.Эмере шогирдлари бемалол кейинги босқичға тайёрлик кўриши мумкин.

Шу куни ўтказилган «Бенфика» ва «Боруссия Дортмунд» қарама-қаршилигида мезбонлар кичик устунлик (1:0)ға эришди. Бу эса дортмундликларда имконият сақланиб қолганини билдиради.

Шунингдек, «Бавария» клуби ўз уйида «Арсенал»ни 5:1 ҳисобида енгган бўлса, «Реал» клуби «Сантьяго Бернабеу»да «Наполи»ни енгди (3:1).

ЖАМОАГА КОБИ КЕРАК

Миллий баскетбол ассоциацияси мусобақасида иштирок этаётган «Лос-Анжелес Лейкерс» клуби собик химоячиси Мэжик Жонсон жамоаға афсонавий баскетболчи Коби Брайантни тақлиф этиш керак, деган фикрда.

«ESPN»да келтирилишича, агар Мэжик клуб раҳбарияти руҳсат берса, биринчи, бўлиб Кобиға мурожаат қилишни яширмаган. Боиси Коби ғалаба қозонишни, ўйинчиларни руҳлантиришни билади. Брайантининг ўзи ҳам «Лейкерс»да ёрдамчи мураббий бўлиб ишлашға қарши эмас.

Эслатиб ўтамиз, Брайант ўтган мавсумда фаолиятини яқунлади. МБАдаги илк ўйинини 1996 йилда «Шарлотт» жамоаси таркибида 13-рақамда бошлаган. «Лос-Анжелес Лейкерс» клуби сафида 20 та мавсум ўтказган.

З.ХОЛОВ тайёрлади.

3 олтин, 3 кумуш, 3 бронза

14, 16, 18 ёшгача ўсмирлар ўртасидаги республика чемпионатида тошкентликлар шунча медал ямғирлашди.

Шахмат бўйича 14, 16 ва 18 ёшгача ўсмир йигит-қизлар ўртасидаги бу йилги Республика чемпионати низоҳатда қизғин кечди. Деярли ҳар бир ёш топикасида пешқадамлар тез-тез ўзариб тургани бундан далолат беради. Яқунда энг кучлилар, яъни чемпионатға нўхста тайёрларик кўрганлар ғолиб бўлди. Бу сафар ҳам Тошкент шаҳри вакиллари медаллар жамғариш борасида пешқадам бўлишди: 3 олтин, 3 кумуш, 4 бронза. Шунингдек, Хоразм, Навоий, Фарғона, Қашқадарё, Самарқанд ва Сурхондарё вилоятлари вакиллари ҳам шоҳсуғаға кўтарилишди.

Энди 2017 йилги мамлакат чемпионати соvrиндорлари билан танишинг:

14 ёшгача ўғил болалар

1. Сардор Болтаев (Тошкент шаҳри) — 7,5 очко.
2. Умар Исомов (Қашқадарё) — 6,5.
3. Сухроб Аввалбоев (Тошкент) — 6,5.

14 ёшгача қизлар

1. Юлия Хегай (Тошкент) — 8.
2. Дилбар Хамроева (Тошкент) — 6,5.
3. Дилрабохон Маъмурова (Фарғона) — 6.

16 ёшгача ўғил болалар

1. Нодирбек Ёқубоев (Хоразм) — 8.
2. Саидқабар Саидалиев (Тошкент) — 7,5.
3. Далер Воҳидов (Самарқанд) — 7.

16 ёшгача қизлар

1. Ситора Сапарова (Навоий) — 7.
2. Холида Намозова (Қашқадарё) — 7.

8, 10, 12 ёшгача болалар ўртасидаги республика чемпионати натижаларини ҳам ҳисобға олсак, бу йил Қорақалпоғистон Республикаси, Андижон, Наманган, Жиззах ва Сирдарё вилоятлари ёш шaxматчилари биронта ҳам соvrинли ўринға сазовор бўла олишмади.

Хусан НИШОНОВ

Меҳр ва эътиборга йўғрилган сабоқлар

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Бундай қизиқарли ўйинларда телевизор, DVD, компьютер, сўзловчи алифбо ва бошқа тарқатма материаллардан унумли фойдаланиш лозим, — дейди пойтахт мизнинг Мирзо Улугбек туманидаги 525-махсус мактабгача таълим муассасаси логопеди, «Шухрат» медали соҳибаси Ойдин Ибрагимова. — Бу болаларнинг нутқ маданиятини ўстириш, математик тасаввурларини бойитиш, мантикий фикрлашини ривожлантиришга хизмат қилади.

Ойдин Ибрагимова ўн беш йилдан буён кичкинтойларга сабоқ беради. Ушбу таълим муассасаси нутқда нуқсонли бўлган болалар учун ихтисослаштирилган бўлиб, тарбиячилар билан бир қаторда логопедлар ҳам меҳнат қилади.

Муассасага кириб борар экансиз, гўё эртақлар шаҳарчасига тушиб қолгандек

бўласиз. Ховлида сув хавзаси, сув жониворлари...

Масканда таълим-тарбия ишлари «Болажон» дастури асосида ташкил этилган. Педагог, руҳшунос, логопед, инглиз тили, жисмоний тарбия ва мусиқа мутахассисларидан иборат аҳил жамоа тарбияланувчиларнинг ҳар бир кuni мазмунли ўтиши йўлида сидқидилдан меҳнат қилади.

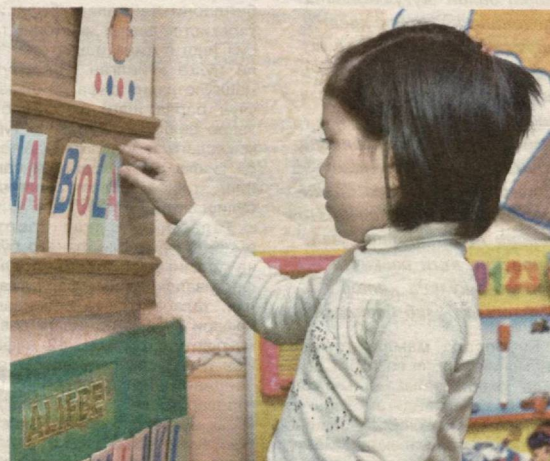
Таълим муассасасидаги «Камалак», «Олмахан», «Лола», «Кўнча», «Қалдирғоч», «Бинафша», «Кўёшча», «Марварид» каби гуруҳларнинг хоналари болаларнинг руҳияти, беғубор ва бой тасаввуридан келиб чиққан ҳолда жиҳозланган, озода ва шином. Девоқларга турли мавзуларда ёркин, эътиборни тортувчи, кишига эстетик завқ бағишловчи расмлар чизилган. Турли-туман ўйинчоқлар ўғил-қизларнинг ҳар томонлама таълим-тарбия олиши, сю-

жетли-ролли ўйинлар ўйнаши учун хизмат қилади.

Болаларнинг илк билимлари шаклланиши, тафаккур доираси кенгайиши, мустақамланиши ва бойишида қизиқарли машғулотлар муҳим саналади. Шу боис машғулотлар давомида халқ эртақлари, достонлар, мақол ва тез айтишлар, топишмоқлардан самарали фойдаланилади.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг «2017–2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ушбу тизим фаолиятини янги босқичга қўтаришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

525-махсус мактабгача таълим муассасасида педагог кадрларнинг малакасини янада оширишга, ўқув режа ва дастурларни замонавий педагогик технология ва методларни инобатга олган

бошлаган кезларида дефектология соҳасида адабиётлар кам, ўқув-қўлланмалар йўқ эди. Шу боис ёш мутахассис билимини ошириш мақсадида соҳага доир хорижий адабиётларни ўрганди, уларни ўзбек тилига таржима

дамиз, — дейди О.Ибрагимова. — Нутқни коррекциялаш орқали биз, логопедлар болага мулоқот эркинлиги, жамият ҳаётида фаол иштирок этиш, мактабда муваффақиятли ўқиш ва ривожланиш имконини беришимиз керак. Бу ҳамкорликда ишлашни тақозо қилади. Логопед ва дефектолог, тарбиячи, ҳамшира иштирокида қизиқарли ўйинлар асосида ташкил қилинган якка тартибдаги ҳамда умумий машғулотлар болаларнинг нутқини ўстиришга, диққатини жамлашга кўмаклашади, хотирасини мустақамлаб, фикрлаш доирасини кенгайтиради.

Логопеднинг таъкидлашича, мактабгача ёшдаги болалар билан олиб бориладиган машғулотларда дидактик ўйинларнинг аҳамияти катта. Уларни кенг қўллаш бола тафаккури, идроки, зехни, хотираси, иродаси, билим олишга бўлган қизиқиши ва эҳтиёжининг ривожланишига ижобий таъсир кўрсатади.

Ойдин Ибрагимова ўйинларни болаларнинг ёши ва руҳий ривожланишига қараб танлайди. Таълим йўналишидаги ўйинлар орқали болаларда мустақиллик, фаоллик, ижодкорлик, масалага онгли ёндашиш малакасини ўстириб боришга ҳаракат қилади.

Азима ҚИЁСОВА,
ЎЗА муҳбири
Оқил ҒУЛОМОВ (ЎЗА)
олган суратлар

ҳолда такомиллаштиришга эътибор қаратилмоқда.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, инсондаги феъл-атвор туғма бўлса-да, уни беш ёшга қадар ўзгартириш — тарбиялаш мумкин. Фарзандларимизнинг айна шу ёшда оила ёки мактабгача таълим муассасалари бағрида бўлишини инобатга олсак, бу ота-она ва тарбиячи-мураббийларга катта масъулият юқлайди.

Ойдин Ибрагимова ушбу масъулиятни вазифани сидқидилдан ҳис этади, ўз устида тинмай изланиб, малакасини оширишга интилади. У фаолиятини эндиgina

қилди, янги методик қўлланмалар яратди. Педагогнинг «Кувноқ ҳарфлар» номли илк қўлланмаси кўплаб тарбиячи-логопедларнинг оғирини енгил қилди. «Болалар нутқини ривожлантирувчи махсус ўйинлар» номли иккинчи китобида мактабгача таълим муассасаларидаги кўп йиллик тажрибасини умумлаштирди ва китоб ҳамкасбларининг яқин дастёрига айланди.

— Нутқда нуқсонли бўлган болаларни ўқитиш, тарбиялаш ва қайта тарбиялашнинг илмий асосланган тизимини ишлаб чиқишга ҳаракат қилмоқ-

Ma'rifat

TA'SIS
ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga
olingan. Indeks: 149, 150. G-215. Tiraj 58723.
Hajmi 4 bosma taboq. Oset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:
qabulxona — 233-50-55;
kotihiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.

Korxona manzili: Buyuk Turok ko'chasi, 41-uy.

O'za yakuni — 22.50 Topshirildi — 00.20

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.

Web-site: www.maarif.uz

Dizaynerlar:

Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV.

Navbatchi muharrir:

Qurbonboy MATQURBONOV.

Navbatchi:

Bobomurod NUDYBERDIYEV.